

บทที่ 4

ผลการสร้างกระบวนการเรียนการสอน เด็กด้วยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง

ผู้วิจัย เสนอผลการสร้างกระบวนการเรียนการสอน เด็กด้วยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง เป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการสร้างกระบวนการเรียนการสอน

ตอนที่ 2 ผลการตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมในการนำแบบประเมินผล การจัดการเรียนการสอนของครู แบบประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก ไปใช้

ตอนที่ 1 ผลการสร้างกระบวนการเรียนการสอน ผู้วิจัย เสนอผลการศึกษานำเรื่องต่อไปนี้

1.1 ผลการศึกษารายละเอียดของข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ เด็กด้วยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง ซึ่งผู้วิจัยศึกษาจากข้อมูลด้านเอกสาร ข้อมูลภาคสนาม และนำมาจำแนกเป็นหมวดหมู่ดังนี้

1.1.1 ข้อมูลด้านลักษณะและสภาพเด็ก ได้แก่

1.1.1.1 เด็กอยู่ในบริเวณแหล่งก่อสร้างที่สกปรก ชื้นแฉะ มีน้ำเน่าขัง ทำให้เด็กมีโอกาสติดเชื้อโรค เจ็บป่วยได้ง่ายและเจ็บป่วยบ่อย ๆ นอกจากนี้ในแหล่งก่อสร้างยังเต็มไปด้วยวัสดุที่จะเป็นอันตรายต่อเด็กได้ตลอดเวลา

1.1.1.2 เด็กอยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่มีการศึกษาน้อย มีฐานะยากจน และเป็นกลุ่มที่อยู่นอกระบบประกันสังคม ทำให้พ่อแม่เด็กต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ทำงานหนัก แครายได้ก็ยังไม่พอกับรายจ่าย เมื่อกลับถึงที่พัก พบกับสภาพที่พักที่ร้อน อบอ้าว มีคิบ และมีกลิ่นเหม็น ทำให้ไม่สามารถพักผ่อนได้เต็มที่ สภาพดังกล่าว ทำให้พ่อแม่เกิดความเครียด ส่วนใหญ่พ่อแม่กับผู้ปกครองเด็กจะหาทางออกด้วยการตีแม่ เหล้า เล่นการพนัน ดินยาเสพติด หรือบางครั้งครอบครัวเมื่อเกิดความเครียดจะทะเลาะกัน เมื่อเป็นเช่นนี้ พ่อแม่จึงไม่มีเวลามาดูแลความ ความเอาใจใส่ลูกอย่างเพียงพอ

- 1.1.1.3 เด็กใช้ชีวิตอยู่เฉพาะในแหล่งก่อสร้าง ทำให้มีแวดวงชีวิตที่แคบ เรียนรู้เฉพาะสิ่งที่อยู่รอบตัว
- 1.1.1.4 เด็กไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร ทำให้ร่างกายของเด็กสกปรก มอมแมม เด็กอารมณ์ไม่ร่าเริง แจ่มใส
- 1.1.2 ข้อมูลด้านข้อจำกัดในการจัดการศึกษาให้เด็กในศูนย์เด็กก่อสร้าง ได้แก่
- 1.1.2.1 เด็กจะได้เรียนในศูนย์เด็กก่อสร้าง ในระยะเวลาที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพ่อแม่ผู้ปกครอง เด็กจะได้ทำงานในแหล่งก่อสร้างนั้น ๆ นานเพียงใด โดยปกติกรรมกรก่อสร้างจะทำงานในแต่ละแหล่งก่อสร้าง ประมาณ 2 - 5 เดือน
- 1.1.1.2 เด็กมีอายุแตกต่างกัน
- 1.1.1.3 เด็กบางคนมีปัญหาพฤติกรรม ได้แก่ ขอบรังแกเพื่อน หรือ เจ็บขี้ม ไม่ยอมร่วมกิจกรรม
- 1.1.1.4 เด็กมาเรียนไม่สม่ำเสมอ
- 1.1.1.5 เด็กขาดแรงจูงใจในการเรียน
- 1.1.3 ข้อมูลด้านสิทธิเด็ก แผนการศึกษาแห่งชาติ และสภาวะความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก (สพค.) ได้แก่
- 1.1.3.1 ด้านสิทธิเด็ก
- ความปฎิญญาเพื่อเด็ก ได้ระบุว่า เด็กเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าและจะเป็นผู้สืบทอดความเป็นชาติในอนาคต ดังนั้น เด็กทุกคนจึงสมควรจะได้รับสิทธิขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การรับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างน้อย
- 1.1.3.2 แผนการศึกษาแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2535
- ตามนโยบายการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2535 ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมทุกกลุ่ม โดยการจ้ดทำให้คำนึงถึงสภาพปัญหา ข้อจำกัดและความสามารถของผู้เรียนที่อยู่ในสภาพต่าง ๆ กัน

1.1.3.3 สภาวะความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก (สพด.) ผู้วิจัยได้มาจากการศึกษาข้อมูลด้านเอกสาร และจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่ทำงาน คลุกคลีกับ เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง ซึ่งในงานวิจัยเรื่องนี้ได้เลือกเฉพาะ ข้อที่จะนำมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ดังนี้

- ก. เด็กต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดา บุคคลหรือครอบครัวที่ให้ความรักและความเข้าใจ เพื่อเป็นฐานในการสร้างเสริมพัฒนาการทุกด้าน
- ข. เด็กต้องได้รับสารอาหารอย่างน้อยที่สุดตามความต้องการของร่างกายที่ได้กำหนดไว้ตามวัย
- ค. เด็กต้องได้รับการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการ และได้รับการป้องกันจากโรคและภัยที่สามารถหลีกเลี่ยงได้
- ง. เด็กต้องมีที่อยู่อาศัยที่ถูกสุขลักษณะ ไม่คับแคบ จนเกินไป และอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจ เด็กต้องมี โอกาส และมีสถานที่วิ่งเล่น ออกกำลังกายและเล่นกีฬา รวมทั้งมีส่วนร่วมในกิจกรรมนันทนาการ ตามวัย
- จ. เด็กต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นอย่างน้อย เพื่อพัฒนาให้มีปัญญา มีคุณธรรมตามหลักศาสนาของตน และมีจริยธรรมขั้นพื้นฐาน

1.1.4 ข้อมูลด้านการเรียนรู้และการสอนเด็กด้อยโอกาส

ในการสอนเด็กด้อยโอกาส ครูจำเป็นต้องรู้ว่าเด็กมีลักษณะการเรียนรู้ ใดอย่างไร เพื่อจะได้จัดการเรียนการสอนให้เหมาะกับสภาพเด็ก ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลด้านการเรียนรู้ และด้านการสอนเด็กด้อยโอกาสจากหนังสือ บทความ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่ปรากฏรายละเอียด อยู่ในบทที่ 2 มาเสนอโดยสรุป ดังนี้

1.1.4.1 เด็กด้อยโอกาสเรียนรู้จากกลุ่มเพื่อน ครอบครัว และ สภาพที่แวดล้อมเด็ก ในการสอนครูต้องจัดหรือให้โอกาสเด็กได้รับประสบการณ์และมีปฏิสัมพันธ์กับ บุคคลรอบข้างในสภาพสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น เมื่อเด็กอยู่ในศูนย์เด็กก่อสร้าง ครูจัดกิจกรรม ที่เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันให้มาก เพื่อให้เด็กเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

1.1.4.2 เด็กด้อยโอกาสเรียนรู้ได้ดีจากสิ่งที่เป็นรูปธรรม ใน การสอน ครูควรใช้สิ่งที่เป็นรูปธรรมสอนเด็ก เช่น การใช้สื่อของจริง การจัดกิจกรรมที่เด็กได้ สัมผัสความรู้ที่เป็นจริงและเป็นรูปธรรม ได้แก่ การจัดทัศนศึกษา การจัดค่ายพักแรม เพื่อช่วย ให้เด็กเข้าใจลักษณะและเรื่องราวต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

1.1.4.3 เด็กด้อยโอกาสเรียนรู้ได้ดี เมื่อได้รับการเสริมแรง และได้รับกำลังใจ ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนครูให้การเสริมแรงที่เหมาะสม จะช่วย ให้เด็กมีกำลังใจในการเรียนรู้ เช่น คอยให้กำลังใจเมื่อเด็กทำกิจกรรมต่าง ๆ เมื่อเด็กทำ กิจกรรมนั้นได้ครูให้คำชม และเมื่อเด็กทำจนประสบความสำเร็จ ครูให้รางวัล เป็นต้น

1.1.4.4 เด็กด้อยโอกาสเรียนรู้ที่จะพัฒนาการใช้ถ้อยคำ และ การใช้ชนิดของประโยคให้ได้มากขึ้น หากให้อยู่ใกล้ชิดกับผู้ใหญ่ และผู้ใหญ่เอาใจใส่พูดคุยกับ เด็กสม่ำเสมอ ดังนั้นในการสอนครูให้โอกาสเด็กได้พูดและแสดงความรู้สึกร และความคิดเห็น อยู่เสมอ สามารถช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็ก โดยเฉพาะในด้านการใช้ถ้อยคำ และชนิดของประโยค ตัวอย่างเช่น ครูจัดกิจกรรมให้เด็กได้แสดงละคร บทบาทสมมุติ ทำกิจกรรม ตามสถานการณ์จำลอง หรือเล่นเกม เป็นต้น

1.1.4.5 เด็กด้อยโอกาสเรียนรู้ได้ดีจากการเลียนแบบ จากตัวแบบ ที่อยู่แวดล้อมชีวิตเด็ก ในการสอนครูใช้ตัวแบบหลาย ๆ ชนิด จะสามารถช่วยให้เด็กเรียนรู้และ ซึมซับพฤติกรรมและการกระทำที่เหมาะสมได้

1.1.4.6 เด็กด้อยโอกาสที่อายุระหว่าง 7 - 12 ปี มีความสนใจ ในกิจกรรมเกมง่าย ๆ ภาพยนตร์ โทรทัศน์และนิทาน ดังนั้นในการสอน ครูควรเข้าใจความ ต้องการและความสนใจตามธรรมชาติของเด็ก และหาโอกาสตอบสนอง จะทำให้เด็กเรียนรู้ได้ดี

1.1.4.7 เด็กด้อยโอกาสเรียนรู้สิ่งที่สอนกันในระบบโรงเรียนได้ยาก เพราะไม่มีทักษะความรู้พื้นฐาน (Basic Academic Skill) เพียงพอ ดังนั้น ในการสอนครูต้อง จัดให้ผู้เรียนเรียนวิชาทักษะพื้นฐาน ได้แก่ การอ่าน การเขียน คำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน การคิด คำนวณเบื้องต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่เด็กต้องนำไปใช้แสวงหาความรู้และใช้ในการดำเนินชีวิต

1.1.4.8 เด็กค่อยมีโอกาสเรียนรู้จากการที่ได้ทำกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกาย (Motor Activities) ดังนั้น ในการสอน ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายอย่างมีความหมาย เช่น ให้นักปฏิบัติเรื่องต่าง ๆ ให้ทำกิจกรรมด้านดนตรี กีฬา ศิลปะ

1.1.4.9 เด็กค่อยมีโอกาสเรียนรู้ได้ดี เมื่อครูเอาใจใส่และสนใจ เด็กแต่ละคนและยอมรับเด็กในฐานะ เป็นเอกลักษณ์คน ดังนั้นในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ให้เด็ก ครูควรเข้าใจ เอาใจใส่ให้การยอมรับ และส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยให้ทุกคนได้พัฒนาไปตามคุณสมบัติเฉพาะของตน

1.1.4.10 เด็กค่อยมีโอกาสเรียนรู้ด้วยวิธีอุปนัย (Inductive) มากกว่าวิธีนิรนัย (Deductive)

1.1.4.11 เด็กค่อยมีโอกาสเรียนรู้จากปัญหาที่ประสบ (Problem Approach) ได้ดี ดังนั้นในการสอนครูนำปัญหาที่เด็กประสบในชีวิตประจำวันมาบูรณาการและจัดกิจกรรมบูรณาการ

1.1.5 ข้อมูลด้านงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากงานวิจัยของนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ที่ศึกษาสภาพชีวิตของเด็กกรรมกรก่อสร้าง และจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้เด็กลูกกรรมกร พบว่า

1.1.5.1 ด้านภาวะทุพโภชนาการ พบว่า เด็กในแหล่งก่อสร้างที่มีอายุระหว่าง 0- 5 ปี มีภาวะทุพโภชนาการในทุกแหล่งที่มีการสำรวจและวิจัย (มูลนิธิเด็ก : 2525, สุชาติ สัตรีกุล 2532.) ภาวะทุพโภชนาการนี้ นอกจากมีผลทำให้สุขภาพทางกายอ่อนแอติดโรคง่ายแล้ว ยังมีผลต่อการเติบโตของเซลล์สมองอีกด้วย ทั้งนี้จากผลการวิจัยทางการแพทย์หลายชิ้น ได้ชี้ให้เห็นว่า เซลล์สมองของเด็กจะเติบโตมากที่สุดในช่วงอายุ 0 - 5 ปี เมื่อเด็กประสบภาวะทุพโภชนาการ ตั้งแต่วัยแรกของชีวิตแล้ว เซลล์สมองก็จะไม่เติบโตสมบูรณ์เต็มที่ อันส่งผลให้การรับรู้จดจำของเด็กต่ำลงไปด้วย

1.1.5.2 ด้านโอกาสทางการศึกษา พบว่า เมื่อเด็กอพยพมาอยู่กับพ่อแม่ในแหล่งก่อสร้างแล้ว เด็กที่เคยเรียนหนังสือเมื่ออยู่ในชนบทก็หมดโอกาสที่จะเรียนต่อ ส่วนเด็กก่อนวัยเรียนจะไม่มีโอกาสเรียนเลย (สุชาติ ลีตระกูล 2532, สุภินทิพย์ ผาสุขตี 2533) จากการขาดโอกาสทางการศึกษานี้เอง ทำให้เด็กขาดทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคม เช่น ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานต่อการนำไปสู่การติดต่อการทำงานกับหน่วยงานต่าง ๆ และเป็นประโยชน์ในชีวิตในด้านต่าง ๆ เช่น การอ่านหนังสือหาความรู้ อ่านฉลากยา อ่านข้อความจากประกาศ การรับการฝึกอาชีพ เป็นต้น

1.1.5.3 ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม (สุภินทิพย์ ผาสุขตี 2533) ภายในชุมชนบ้านพักกรรมกรก่อสร้าง จะมีการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงงานบ่อย ทำให้กรรมกรภายในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยด้วย ความที่กรรมกรไม่คุ้นเคยกันนี้เอง ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทกันเสมอ ๆ บ่อยครั้งที่แก้ปัญหาด้วยวิธีการที่รุนแรง คือ ฆ่ากันตาย หรือในวันที่เงินค่าแรงออก (ทุก 15 วัน) กรรมกรจะชกชวกันตี้มเหล่า เล่นการพนัน ซึ่งมักจะลงเอยด้วยการทะเลาะและแก้ปัญหาด้วยวิธีรุนแรงเช่นกัน สภาพความรุนแรงที่ผู้ใหญ่กระทำต่อกัน มีผลต่อเด็ก ดังนี้

ก. ความรุนแรงดังกล่าวมาลงที่เด็ก ได้แก่ การทุบตีเด็ก หรือดูคำเด็กอย่างรุนแรง

ข. ความรุนแรงที่ผู้ใหญ่กระทำต่อกัน เด็กซึมซับเก็บไว้เป็นแบบอย่าง และเอาไว้ทำกับเพื่อน หรือเอาไว้แก้ปัญหาคอนประสบด้วยวิธีรุนแรง เช่นเดียวกัน

1.1.5.4 ด้านสภาวะทางจิตใจ (สุชาติ ลีตระกูล, 2532, สุภินทิพย์ ผาสุขตี 2533)

เด็กที่อยู่ในแหล่งก่อสร้างส่วนใหญ่จะพบกับสภาพต่อไปนี้

ก. สภาพการขาดความรัก ความอบอุ่น การที่พ่อแม่ออกไปทำงานตั้งแต่เช้าจนค่ำ กรรมกรบางรายต้องทำงานกลางคืนด้วย เมื่อกลับถึงที่พักก็เหนื่อย ทำให้ไม่มีเวลาใกล้ชิดและดูแลให้ความรัก ความอบอุ่นแก่ลูก สภาพที่เด็กถูกทิ้งให้อยู่ตามลำพัง โดยไม่ได้รับความรัก ความอบอุ่น ทำให้เด็กเกิดภาวะเศร้าซึม หรือไม่ก็ก้าวร้าวเรียกกรัง ความสนใจสูง ซึ่งจากการศึกษาของโบบีและเป็นเคอร์ (Bowlby and Bender

1968 : 193) พบว่า ในหมู่อาชญากร หรือพวกที่มีปัญหาการปรับตัว หรือมีพฤติกรรมแปรปรวน ส่วนมาจากปัญหาเด็กขาดความรัก ความอบอุ่นทั้งสิ้น

ข. สภาพความรู้สึกไม่มั่นคง เด็กที่เคยใช้ชีวิตในชนบท เมื่อต้องอพยพตามพ่อแม่ผู้ปกครอง เข้ามาอยู่ในแหล่งก่อสร้าง เด็กจะเริ่มรู้สึกว่าการใช้ชีวิตไม่มั่นคงและ ต้องการปรับตัว ครั้นต่อมาเด็กเริ่มปรับตัวให้เข้ากับสภาพบ้าน สภาพการใช้ชีวิต และเริ่มมีเพื่อน แล้ว งานก่อสร้างของพ่อแม่ก็ลื่นสุดลง ทำให้เด็กต้องอพยพไปอยู่ในแหล่งก่อสร้างใหม่ต่อไป วนชีวิตที่วนเวียนไปมาเช่นนี้ เทียบ เป็นการตอกย้ำความรู้สึกไม่มั่นคงในชีวิต

สภาพที่เด็กประสบข้างต้น ทำให้เด็กอยู่ในแหล่ง ก่อสร้าง มีจิตใจที่เปราะบาง รู้สึกว่าคนต่ำต้อย เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เด็กสามารถทำสิ่งที่ผิด ศีลธรรมและกฎหมายได้ง่าย

1.1.6 ข้อมูลด้านสภาพและปัญหาการทำงานของครูที่สอนในศูนย์ เด็กก่อสร้าง ผู้วิจัยได้ข้อมูลด้านนี้จากการสัมภาษณ์และสังเกตการทำงานของครูในศูนย์ เด็กก่อสร้าง ซึ่งพบว่า

1.1.6.1 ด้านสภาพการทำงานของครู ครูที่สอนในศูนย์ เด็กก่อสร้าง มีภาระงานหลายด้าน ตั้งแต่เรื่องการบริหารและจัดการศูนย์ เด็กก่อสร้าง การจัดการเรียนการสอน การออก เยี่ยมและพบปะครอบครัวกรรมกรก่อสร้างในยามค่ำคืน ครูจึงต้องทำงานตั้งแต่ เช้าจนค่ำ ทำให้ไม่มี เวลาทุ่ม เท่ให้กับการจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มที่

1.1.6.2 ด้านปัญหาการทำงานของครู ครูที่สอนในศูนย์ เด็กก่อสร้าง มีเพียงศูนย์ละ 1 ถึง 2 คน และส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาทางด้านการศึกษาโดยตรง ทำให้ เกิดปัญหาด้านการทำงาน ดังนี้

ก. ครูไม่รู้วิธีสอนที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัยโอกาส ทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง จึงมักใช้วิธีอธิบายเนื้อหาสาระบนกระดานคำมากกว่าวิธีอื่น ๆ

ข. ครูดูแลเด็กไม่ทั่วถึงและไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่ ช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาในด้านต่าง ๆ เท่าที่ควร

1.1.6.3 ปัญหาอื่น ๆ ได้แก่ การขาดหลักสูตรที่เหมาะสม สำหรับเด็กวัยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง ทำให้ครูต้องจัดการเรียนการสอนไปตาม คุลยพินิจของตนเอง ซึ่งทำให้การพัฒนาเด็กขาดความต่อเนื่องและชัดเจนเท่าที่ควร และผู้ปกครอง

เด็กส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา จึงมักไม่ให้ความร่วมมือกับครูในการพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ

1.1.7 ข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยจะดำเนินการทดลองใช้กระบวนการเรียนการสอน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเกตสภาพชุมชนก่อสร้าง และสังเกตการสอนของครูในศูนย์เด็กก่อสร้างทั้ง 3 แห่ง รวมทั้งสัมภาษณ์ผู้ปกครองและครูเกี่ยวกับเรื่องครูและเด็กในด้านต่าง ๆ และบันทึกข้อมูลลงในแบบสังเกต และสัมภาษณ์ตามคำถามที่ได้เตรียมไว้ จากนั้นนำข้อมูลของแต่ละศูนย์เด็กก่อสร้างมาสรุปเป็นรายกรณี โดยใช้ชื่อสมมุติทั้งหมด เพื่อที่ผู้วิจัยจะได้เปิดเผยข้อมูลตามสภาพที่เป็นจริง และเพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนถึงผู้ให้ข้อมูลทุกคน

รายละเอียดของศูนย์เด็กก่อสร้าง แห่งที่ 1

ศูนย์เด็กก่อสร้างนราศรี

ผลการศึกษาในเรื่องต่าง ๆ อย่างละเอียด พบว่า

1. ด้านสภาพทั่วไปของชุมชนก่อสร้างนราศรี

ชุมชนก่อสร้างนราศรี และศูนย์เด็กก่อสร้างนราศรีตั้งอยู่บริเวณเดียวกับที่มีการก่อสร้างทางแห่งหนึ่ง สภาพบ้านพักอาศัยของกรรมกรก่อสร้างในชุมชนแห่งนี้จะแตกต่างกัน กรรมกรก่อสร้างกลุ่มใด ทำงานให้กับบริษัทก่อสร้างนราศรีโดยตรงจะได้อยู่ห้องพัก เรือนแถวชั้นเดียวที่ทำจากวัสดุที่เป็นไม้และได้ค่าแรงตามที่กฎหมายกำหนด กรรมกรก่อสร้างกลุ่มใดอยู่กับบริษัทรับเหมาช่วงการก่อสร้าง จะอยู่ห้องพักสองชั้นที่ทำจากวัสดุที่เป็นสังกะสี และได้ค่าแรงต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด ส่วนสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในชุมชนก่อสร้างแห่งนี้มีฝุ่นละอองที่เกิดจากการขนวัสดุก่อสร้างกระจายฟุ้งทั่วบริเวณชุมชนก่อสร้าง และบริเวณศูนย์เด็กก่อสร้างตลอดทั้งวัน บริเวณที่เป็นยกพื้นห้องพักกรรมกรก่อสร้าง บริเวณทางเดิน และบริเวณห้องพักที่ทำเป็นร้านค้าขายอาหารอีสาน มีเศษขยะและน้ำเน่าขังตลอดเวลา มีถุง แผลงวัน และหนูชุกชุม บริเวณห้องส้วมสกปรกมาก มีกลิ่นเหม็น

2. ด้านสภาพทางครอบครัวของลูกกรรมการก่อสร้างนราศรี

ผู้วิจัยสอบถามผู้ปกครองเด็กที่ส่งลูกมาเรียนในศูนย์เด็กก่อสร้างจำนวน 35 คน พบว่าผู้ปกครองเด็กส่วนใหญ่อายุระหว่าง 19-41 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีภูมิลำเนาอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (25 ครอบครัว) ภาคเหนือ (6 ครอบครัว) และภาคกลาง (4 ครอบครัว) รายได้ของแต่ละครอบครัวต่ำสุดวันละ 120 บาท สูงสุดวันละ 270 บาท แต่ละครอบครัวมีบุตร 1-3 คน บุตรที่เข้าเรียนในศูนย์เด็กก่อสร้างส่วนใหญ่เป็นบุตรคนโต เมื่อถามถึง ความมุ่งหวังในการศึกษาของบุตร ผู้ปกครองส่วนใหญ่มุ่งหวังเพียงให้เด็กเรียนจบการศึกษาภาคบังคับ เท่านั้นและเมื่อสอบถามผู้ปกครองถึงปัญหาที่เด็กประสบ ส่วนใหญ่ตอบว่าบุตรคนมีปัญหาสุขภาพ โดยสามารถจำแนกประเภทของปัญหาสุขภาพได้ดังนี้

- เป็นเหา	3 คน	- เป็นไข้ เสมอ ๆ	5 คน
- แพ้ยุง	2 คน	- เป็นหวัด เสมอ ๆ	4 คน
- โรคท้องเสีย	1 คน	- ปวดฟัน	3 คน
- โรคกระเพาะ	1 คน	- แพ้ฝุ่นแพ้อากาศ	3 คน
- โรคโลหิตจาง	1 คน	- ขาดสารอาหาร	1 คน
- อุบัติเหตุรถชน	1 คน		

ส่วนปัญหาเด็กด้านอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยพบ ได้แก่

- เด็กถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพังเสมอ ๆ 2 คน
- เด็กไม่ร่าเริงแจ่มใสเพราะอยู่ในครอบครัวที่มีปัญหาเนื่องจากแม่มีสามีใหม่ (1 คน)
- อาศัยอยู่กับแม่เลี้ยง (1 คน) 2 คน
- เด็กป่วยอา่อนและพูดไม่ได้ 1 คน

3. ด้านสภาพการจัดการศึกษาในศูนย์เด็กก่อสร้างนราศรี

ผู้วิจัยสังเกตและสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ครูและเด็ก เกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาในศูนย์เด็กก่อสร้างนราศรีพบว่า

3.1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับศูนย์เด็กก่อสร้างนราศรี

ศูนย์เด็กก่อสร้างนราศรี เปิดดำเนินการ เมื่อวันที่ *1

พฤศจิกายน พุทธศักราช 2537 รับลูกกรรมการก่อสร้างของบริษัทนราศรี และบริษัทพรพรหมที่มีอายุตั้งแต่ 3 ปี เข้าเรียน โดยผู้ปกครองต้องเสียค่าอาหารให้ศูนย์เด็กก่อสร้างวันละ 10 บาท ปัจจุบันมีครู 1 คน ครูพี่เลี้ยง 1 คน แม่บ้านทำอาหาร 1 คน มีเด็ก 35 คน จำแนกตามอายุพบว่า

อายุ	3 ปี	มี	7	คน
อายุ	4 ปี	มี	15	คน
อายุ	5 ปี	มี	10	คน
อายุ	6 ปี	มี	3	คน

จำแนกตามพื้นฐานการศึกษาพบว่า เด็กจำนวน 33 คน

ไม่เคยรับการศึกษามาก่อน เด็กจำนวน 2 คน เคยรับการศึกษาระดับอนุบาลจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ

3.2) ข้อมูลเกี่ยวกับครูศูนย์เด็กก่อสร้างนราศรี

ครูที่ทำหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอนแก่เด็กในศูนย์

เด็กก่อสร้าง คือ ครูดารณี ปัจจุบันอายุ 27 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เคยทำงานเป็นอาสาสมัครพัฒนาชุมชนของกระทรวงมหาดไทยมาประมาณ 2 ปี เริ่มมาเป็นครูในศูนย์เด็กก่อสร้างตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2534 มีความสามารถพิเศษในการทำขนมหลายชนิด

ครูที่ทำหน้าที่เป็นครูพี่เลี้ยง คือ ครูทาริกา ปัจจุบันอายุ 31 ปี จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเทียบเท่า เริ่มทำงานเป็นแม่บ้านของศูนย์เด็กนราศรี แล้วภายหลังเลื่อนขึ้นเป็นครูพี่เลี้ยง ครูท่านนี้ลายมือสวย

แม่บ้านของศูนย์เด็กก่อสร้าง คือ คุณสมศรี อายุ 30 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นคนทำอาหารและนมให้เด็ก แต่วันใดที่คุณครูไม่มาจะเป็นผู้ดูแลเด็กและสอนเด็กแทน มีความสามารถพิเศษในการทำขนม

3.3) การจัดการเรียนการสอนในศูนย์เด็กก่อสร้างนราศรี

ครูดารณี จัดการเรียนการสอนเฉพาะวันจันทร์ถึงวันพฤหัสบดี เท่านั้น ส่วนวันศุกร์ครูจะให้เด็กเล่นตามอัธยาศัย ลักษณะการจัดกิจกรรมตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันพฤหัสบดีจะเหมือนกัน ดังนี้

เวลา 08.30-09.30 น.	กิจกรรมเช้าแถว : ร้องเพลงชาติ สวดมนต์ กายบริหารประกอบเพลง
เวลา 09.30-10.00 น.	กิจกรรมห้องจำได้แก่ ห้องพยัญชนะและสระไทย ห้องเลข 1-100 และห้องคำคล้องจองต่าง ๆ
เวลา 10.00-10.25 น.	คัมภีร์
เวลา 10.25-11.30 น.	กิจกรรมการเรียนการสอน เด็กโต ฝึกเขียนคำ ฝึกคิดเลข เด็กเล็ก ฝึกเขียนพยัญชนะและตัวเลข
เวลา 11.30-12.30 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 12.30-15.30 น.	นอนกลางวัน
เวลา 15.30-16.00 น.	รับประทานอาหารว่าง
เวลา 16.00 น. เป็นต้นไป	กลับบ้าน

3.4) ผลการสังเกตการจัดการเรียนการสอนในศูนย์เด็กก่อสร้าง

นราศรี

ผู้วิจัยสังเกตการจัดการเรียนการสอนของครูตารณี พบว่า

3.4.1 ด้านการวางแผนการสอน ครูจะไม่มีกรวางแผน
การสอน ไม่มีการทำบันทึกการสอน ในรายงานที่ต้องเสนอผู้บังคับบัญชาจะเขียนรายงานสั้น ๆ
ว่าทำให้เด็กทำกิจกรรมอะไรบ้าง

3.4.2 ด้านการดำเนินการสอน ครูจะดำเนินการเหมือนกัน

ทุกวัน ดังนี้

3.4.2.1 ครูให้เด็กโตออกมาอ่านเด็กเล็กอ่าน

พยัญชนะ ก-ข สระไทย เลข 1 - 100 จากแผ่นภาพการศึกษา หากครูเห็นเด็กเล็กไม่อ่าน
ตามครูดู และตีเด็ก

3.4.2.2 ครูตารณีจะแยกเด็กโตมาสอนเรื่อง

การอ่านคำที่ประสมกับสระต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญเป็นคำที่ไม่มีความหมายและไม่ได้เป็นคำที่ใช้ใน
ชีวิตประจำวัน จากนั้นจะให้เด็กเขียนคำที่อ่าน และกิจกรรมสุดท้ายที่ครูให้เด็กโตทำคือคิดเลขจาก
โจทย์บนกระดานที่ครูเขียนให้เด็กคนใดไม่ทำกิจกรรมนี้จะถูกดูหรือตี สำหรับเด็กเล็กครูที่เลี้ยง
จะเป็นคนดูแล ส่วนใหญ่จะให้เด็กทำกิจกรรมวันละ 1 อย่าง เมื่อทำเสร็จจะให้วิ่งเล่นได้

- ของ เด็ก
- 3.4.2.3 ครูไม่มีการประเมินผลการเรียนรู้
- 3.4.2.4 ครูจะเขียนสิ่งที่ต้องการให้เด็กเรียนรู้บนกระดานดำ โดยไม่มีสื่อการสอนอื่น ๆ ประกอบ
- 3.4 4.3 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก ส่วนใหญ่ครูจะนำโปสเตอร์ภาพการศึกษาที่มีขายตามท้องตลาดมาติดที่ผนังห้อง และกำชับแม่บ้านให้ทำความสะอาดศูนย์ เด็กก่อสร้างให้สะอาดอยู่เสมอ เท่านั้น
- 3.5) อุปสรรคสำคัญในการพัฒนา เด็กในศูนย์ เด็กก่อสร้างนราศรี
- ที่พบคือ
- 3.5.1 ด้านผู้ปกครอง ผู้ปกครองเด็กบางคนพาเด็กมาเรียนไม่สม่ำเสมอ บางคนพาเด็กมาเรียนสาย บางคนให้เด็กเรียนในช่วงเวลาสั้น ๆ ประมาณ 1 สัปดาห์ และพาเด็กย้ายไปแหล่งก่อสร้างอื่น ๆ
- 3.5.2 ด้านเด็ก เด็กเจ็บป่วยบ่อย ทำให้ไม่สามารถมาเรียนได้ และตัวเด็กเองมีปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน ได้แก่
- 3.5.2.1 ปัญหาทางภาษา ได้แก่ เด็กไปยอมนพูด พูดเสียงค่อย พูดไม่ชัด พูดไม่ได้ พูดช้า ไม่เข้าใจคำสั่ง คิดพูดภาษาถิ่นเดิม
- 3.5.2.2 ปัญหาทางสติปัญญา ได้แก่ เด็กมีสติปัญญาดำมาก (1 ราย) จำยาก สมองาย
- 3.5.3 ด้านครู ครูผู้สอนไม่มีความชำนาญในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมให้แก่เด็กกลุ่มนี้ ครูเข้มงวดกวดขันในเรื่องการเรียนและความประพฤติของเด็กมากเกินไป ทำให้เด็กกลัวครู เด็กเครียดและไม่มีความมั่นใจในการแสดงออก เด็กบางคนไม่ยอมมาโรงเรียนเพราะกลัวครู ครูเองมีภาระต้องเลี้ยงดูลูกสาววัย 8 เดือน ทำให้ครูไม่มีเวลาในการเตรียมการจัดการเรียนการสอน เตรียมกิจกรรม และจัดสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาเด็ก
- 3.5.4 ด้านสถานที่และสภาพแวดล้อมในศูนย์ เด็กก่อสร้างศูนย์เด็กก่อสร้างแห่งนี้คับแคบเพราะการจัดวางโต๊ะ เก้าอี้เรียนไม่เหมาะสม ทำให้ไม่สะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและการที่มีฝุ่นละอองจากวัสดุก่อสร้างปลิวเข้ามาในศูนย์ เด็กก่อสร้างตลอดวันทำให้เด็กมีปัญหาสุขภาพเพิ่มขึ้น

3.5.5 ด้านการคมนาคม ศูนย์เด็กก่อสร้างแห่งนี้ตั้งอยู่ในที่
ที่ทางไกลไม่มีรถประจำทางและรถรับจ้างสองแถวผ่าน ดังนั้น เด็กจากแหล่งก่อสร้างพรพรมจะ
ขาดเรียนทุกครั้งที่ได้รับส่งเด็กไม่สามารถมาส่งเด็กได้

3.5.6 ด้านอื่น ๆ ได้แก่ปัญหาจรรยาที่เกิดขึ้นในศูนย์เด็กก่อสร้าง
แต่เป็นอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็ก เช่น การขาดแคลนน้ำและไฟเป็นระยะ ๆ
การที่ครูถูกผู้บังคับบัญชาเรียกไปประชุม ทำให้ห้องทั้งเด็กให้ครูที่เลี้ยง หรือแม่บ้านดูแลแทน

รายละเอียดของศูนย์เด็กก่อสร้าง แห่งที่ 2

ศูนย์เด็กก่อสร้างก่อสร้าง

ผลการศึกษานในเรื่องต่าง ๆ อย่างละเอียด พบว่า

1 ด้านสภาพทั่วไปของชุมชนก่อสร้างก่อสร้าง

ชุมชนก่อสร้างก่อสร้าง และศูนย์เด็กก่อสร้างก่อสร้าง ตั้งอยู่

บริเวณด้านหลังห้างสรรพสินค้าศรีไทย โดยห่างจากบริเวณที่มีการต่อเติมห้างประมาณ 500 เมตร
บริษัทก่อสร้าง เป็นผู้รับผิดชอบการต่อเติมห้างคาดว่า การต่อเติมห้างจะเสร็จสมบูรณ์ในปีพุทธศักราช 2539
สภาพห้องพักอาศัยของกรรมกรก่อสร้างในชุมชนนี้จะคล้ายคลึงกัน คืออยู่ห้องพักที่สร้างเป็นแถวยาว
สองชั้นทำจากวัสดุที่เป็นสังกะสีเก่า ๆ เวลาฝนตกน้ำจะไหลเข้าตามรูรั่วลงไปในบางห้องพัก ภายใน
ห้องพักกรรมกรก่อสร้างแต่ละห้องจะเป็นที่เก็บของทุกอย่าง ได้แก่ เครื่องนอน อุปกรณ์ทำครัว อุปกรณ์
ที่ใช้ในการก่อสร้าง และใช้สถานที่แคบ ๆ นี้ในการเตรียมอาหาร รับประทานอาหารและนอน
ภายนอกห้องพักจะเป็นระเบียงทางเดินแคบ ๆ ขึ้นไต่ทางขึ้นห้องพักชั้นสองไม่มีบันได สภาพแวดล้อม
ทางกายภาพภายในชุมชนก่อสร้างแห่งนี้บริเวณที่เป็นยกพื้นห้องพักกรรมกรก่อสร้างเต็มไปด้วยเศษขยะ
มูลสุนัข น้ำเน่าขัง บริเวณห้องส้วมสกปรกมาก มีกลิ่นเหม็น บริเวณทางที่จะเข้าไปศูนย์เด็กก่อสร้างและ
ชุมชนก่อสร้างมีคลองระบายน้ำเสีย น้ำในคลองมีสีดำ มีเศษขยะลอยเต็มคลองมีกลิ่นเหม็นและเป็น
แหล่งเพาะยุง ถัดจากบริเวณที่เป็นคลองระบายน้ำเสีย มีซากอิฐ ปูนทรายกระจายอยู่ทั่ว เวลาเดิน
เข้าไปในศูนย์เด็กก่อสร้าง หรือบ้านพักกรรมกรก่อสร้าง จะต้องพบกับฝุ่นฟุ้งกระจายและบางวันมี
ควันไฟที่เกิดจากการเผาขยะ

2. ด้านสภาพทางครอบครัวของลูกกรรมการก่อสร้างก่อสร้างก่อสร้าง

ผู้วิจัยสอบถามผู้ปกครองเด็กที่ส่งลูกมาเรียน

ในศูนย์เด็กก่อสร้างจำนวน 52 คน พบว่า ผู้ปกครองเด็กส่วนใหญ่อายุ 18-48 ปี จบการศึกษา ระดับประถมศึกษา มีภูมิลำเนาอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (38 ครอบครัว) ภาคเหนือ (8 ครอบครัว) และภาคกลาง (6 ครอบครัว) รายได้ของแต่ละครอบครัวต่ำสุด 135 บาท สูงสุด 270 บาท แต่ละครอบครัวมีบุตร 1-3 คน บุตรที่เข้าเรียนในศูนย์เด็กก่อสร้างส่วนใหญ่ เป็นบุตรคนโต เมื่อถามถึงความมุ่งหวังในการศึกษาของบุตร ผู้ปกครองส่วนใหญ่มุ่งหวังเพียงให้ เด็กเรียนจบการศึกษาภาคบังคับเท่านั้น และเมื่อสอบถามผู้ปกครองถึงปัญหาที่เด็กประสบ ส่วนใหญ่ ตอบว่าบุตรของตนมีปัญหาสุขภาพ โดยสามารถแยกประเภทของปัญหาสุขภาพได้ดังนี้

1) เป็นไข้ เสมอ ๆ	7 คน
2) เป็นหวัด เสมอ ๆ	6 คน
3) โรคท้องเสีย	4 คน
4) โรคผิวหนัง	4 คน
5) โรคกระเพาะ	4 คน
6) เหา	4 คน
7) ปวดท้องโดยหาสาเหตุไม่ได้	2 คน
8) ปวดศีรษะโดยหาสาเหตุไม่ได้	2 คน
9) ประสบอุบัติเหตุรถชน	2 คน
10) โสติดจาง	2 คน
11) บาดทะยัก	1 คน
12) ตาแดง	1 คน
13) แพ้ฝุ่นมาก	1 คน
14) ภูมิคุ้มกันโรคต่ำ-ติดโรคง่าย	1 คน
15) ขาดสารอาหาร	1 คน
16) คางทูม	1 คน

ส่วนปัญหาเด็กด้านอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยพบ ได้แก่

- 17) เด็กอยู่ในครอบครัวที่มีปัญหาเนื่องจากพ่อแม่ทะเลาะ 11 คน
 เบาะแว้งกันเสมอ ๆ (8 ราย)/อาศัยอยู่กับแม่เลี้ยง
 (1 ราย) อาศัยอยู่กับแม่ที่ติดเหล้า (2 ราย)

3. ด้านสภาพการจัดการศึกษาในศูนย์เด็กก่อสร้างก่อสร้าง

ผู้วิจัยสังเกต และสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ครูและเด็กเกี่ยวกับ

สภาพการจัดการศึกษาในศูนย์เด็กก่อสร้างก่อสร้าง พบว่า

3.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับศูนย์เด็กก่อสร้างก่อสร้าง

ศูนย์เด็กก่อสร้างก่อสร้าง เปิดดำเนินการมาตั้งแต่

ปีพุทธศักราช 2534 รับลูกกรรมการก่อสร้างของบริษัทก่อสร้าง และบริษัทรับเหมา ช่างที่ก่อสร้าง

อาคาร ฟาร์ม ไร่ สวนชีวิต โดยผู้ปกครองเด็กไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ปัจจุบันมีครู 2 คน

แม่บ้านทำอาหาร 1 คน มีเด็ก 52 คน จำแนกตามอายุ พบว่า

อายุ 2 ปีเศษมี	1 คน	อายุ 8 ปีมี	9 คน
อายุ 3 ปีมี	8 คน	อายุ 9 ปีมี	3 คน
อายุ 4 ปีมี	8 คน	อายุ 10 ปีมี	1 คน
อายุ 5 ปีมี	7 คน	อายุ 12 ปีมี	1 คน
อายุ 6 ปีมี	9 คน	อายุ 13 ปีมี	1 คน
อายุ 7 ปีมี	4 คน		

จำแนกตามพื้นฐานการศึกษา พบว่า

เด็กจำนวน 33 คน ไม่เคยรับการศึกษา

มาก่อน เด็กจำนวน 19 คน เคยรับการศึกษาระดับอนุบาลและประถมศึกษาจากโรงเรียนในสังกัด

กรุงเทพมหานคร และสังกัดสำนักงานการศึกษาแห่งชาติ

3.2 ข้อมูลเกี่ยวกับครูศูนย์เด็กก่อสร้างก่อสร้าง

ครูที่ทำหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอนแก่

เด็กในศูนย์เด็กก่อสร้างก่อสร้าง คือ ครูสัทภณี ปัจจุบันอายุ 31 ปี จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

ขณะนี้อยู่ที่สำนักงานการศึกษาที่สถาบันราชภัฏแห่งหนึ่งในจังหวัดทางภาคกลาง ครูสัทภณีทำงาน

เป็นครูสอนเด็กในศูนย์เด็กก่อสร้างมาแล้ว 3 ปี มีความสามารถพิเศษในงานทางศิลปะประเภท วาดภาพ งานตัดเย็บเสื้อผ้า การทำขนม ครูวารุณี ปัจจุบันอายุ 24 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ทำงานเป็นครูในศูนย์เด็กก่อสร้างมา 8 เดือน

3.3 การจัดการเรียนการสอนในศูนย์เด็กก่อสร้าง

ก่อกวี

ครูลักขมี จัดกิจกรรมในแต่ละวันคล้ายคลึงกัน

ดังนี้

เวลา 08.30-08.45 น.	น.	กิจกรรมในแถวตอนเช้า : ร้องเพลงชาติ สวดมนต์ นั่งสมาธิ
เวลา 08.45-10.00 น.	น.	กายบริหารประกอบเพลง
เวลา 10.00-10.15 น.	น.	ทองคำคล้องจองต่าง ๆ
เวลา 10.15-10.30 น.	น.	ตีมนม
เวลา 10.30-10.45 น.	น.	กิจกรรมเล่านิทาน
เวลา 10.45-11.30 น.	น.	กิจกรรมการเรียนการสอน
	เด็กโต	เรียนเป็นวิชา ดังนี้
	วันจันทร์	ภาษาไทย
	วันอังคาร	คณิตศาสตร์
	วันพุธ	ศิลปะ
	วันพฤหัสบดี	สร้างเสริมลักษณะนิสัย
	วันศุกร์	สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
	เด็กเล็ก	หัดเขียนเลข หัดเขียนพยัญชนะ
เวลา 11.30-11.45 น.	น.	ทองคำคล้องจองต่าง ๆ
เวลา 11.45-12.30 น.	น.	รับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 12.30-13.00 น.	น.	เล่นอิสระ
เวลา 13.00-15.30 น.	น.	นอน
เวลา 15.30-16.00 น.	น.	เตรียมตัวกลับบ้าน

3.4 ผลการสังเกตการจัดการเรียนการสอนในศูนย์เด็กก่อสร้าง

กอศิริ

ผู้วิจัยสังเกตการจัดการเรียนการสอนของครูสัทธิและครูวราณี

พบว่า

3.4.1 ด้านการวางแผนการสอน ครูทั้งสองท่านจะไม่มี การวางแผนการสอนในระยะยาว แต่ในบางครั้งได้ยินครูทั้งสองท่านปรึกษากันว่า พรุ่งนี้ จะจัดกิจกรรมอะไรให้เด็กดี แต่จะคิดถึงเฉพาะรายละเอียดของกิจกรรมดังกล่าว โดยไม่ได้คิดถึง วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เด็กเรียนรู้และไม่ได้นึกถึงขั้นตอนในการจัดกิจกรรม นอกจากนี้ ครูทั้งสอง ท่านจะไม่มีบันทึกการสอน แต่จะเขียนลงในบันทึกประจำวันว่าวันนี้ให้เด็กทำกิจกรรมอะไรบ้าง เช่น

"เด็กโต ทำเลข...."

เด็กเล็ก ระบายสี...."

3.4.2 ด้านการดำเนินการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน เริ่มเวลา 10.30 น. หลังจากเด็กตื่นนมแล้ว ครูจะนำเด็กทั้งหมดมานั่งในห้องเรียนที่มีเก้าอี้ โต๊ะเรียน เด็กทุกคนต้องเอามือกอดคอกฟังกูเสานิทาน เด็กคนใดไม่เอามือกอดคอไว้จะถูกครูตี หลังจากฟังนิทานจบแล้วจะแยกเด็กเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

3.4.2.1 เด็กโต ครูสัทธิจะสอนวิชาต่าง ๆ

ตามตารางสอนที่กำหนดไว้ เนื้อหาที่สอนก็นำมาจากหนังสือเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยเขียน เนื้อหาที่เด็กต้องเรียนรู้บนกระดานดำ โดยไม่มีการใช้สื่อการสอนอื่นประกอบ และไม่มีการประเมิน ผลการเรียนรู้ของเด็ก

3.4.2.2 เด็กเล็ก ครูวราณี จะให้เด็กทำ

กิจกรรมอ่านและคัดพยัญชนะง่าย ๆ ระบายสีรูปภาพ เล่นเกม จนกระทั่งเลิกเรียนเวลา 11.30 น.

3.4.3 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ของเด็ก ส่วนใหญ่ครูจะเป็นผู้จัดตกแต่งห้องโดยคำนึงถึงความสวยงามมากกว่าเพื่อกระตุ้นความ อยากรู้อยากเรียนของเด็ก หรือส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กอย่างแท้จริง

3.5 ด้านอุปสรรคสำคัญ ในการพัฒนาเด็กในศูนย์เด็กก่อสร้างกอศิริ

เท่าที่พบ คือ

3.5.1 ด้านผู้ปกครองเด็ก ได้แก่ ผู้ปกครองเด็กพาเด็ก

มาเรียนไม่สม่ำเสมอ พาเด็กมาเรียนสาย พาเด็กมาเรียนช่วงเวลาด้าน ๆ ประมาณ 1 สัปดาห์ แล้วพาเด็กย้ายไปอยู่ที่อื่น ปัญหาต่าง ๆ ข้างต้นทำให้เด็กมาเรียนไม่ต่อเนื่อง ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาเด็กเป็นอย่างยิ่ง

3.5.2 ด้านเด็ก เด็กเจ็บป่วยบ่อย เด็กแอมทหนักสลับห้องพัก

ทำให้เด็กขาดเรียนบ่อย

3.5.3 ด้านครู ได้แก่ ครูเน้นเรื่องระเบียบวินัยมากเกินไป

เด็กจึงต้องระวังตัว ทำให้เด็กเรียนรู้ไม่ได้เต็มที่ ครูมีภาระเรื่องต้องเดินทางไปศึกษาต่อในวันหยุด ต้องทำรายงานส่งอาจารย์ที่ตนศึกษาด้วย ทำให้เหน็ดเหนื่อย เจ็บป่วยบ่อย ๆ และครูมีภาระงานในแต่ละวันมาก เพราะต้องสอนเด็กในศูนย์ เด็กก่อสร้างช่วงเช้า พอบ่ายต้องสอนแม่บ้านในชุมชนก่อสร้าง พอเย็นต้องเข้าชุมชนแจ้งเรื่องต่าง ๆ ให้ผู้ปกครองและคนในชุมชนทราบ นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่า ศูนย์เด็กก่อสร้างแห่งนี้มีนักวิจัยมาขอข้อมูล มีนักศึกษามาฝึกงาน มีเจ้าหน้าที่จากหลาย ๆ หน่วยงาน มาขอความร่วมมือให้ครูพาเข้าไปทำงานในชุมชน และมีแขกมาเยี่ยมชมศูนย์เด็กก่อสร้างเสมอ ๆ ปัญหาต่าง ๆ ข้างต้นทำให้ครูไม่สามารถทุ่มเทเวลาให้กับการพัฒนาเด็กอย่างเต็มที่

3.5.4 ด้านสถานที่และสภาพแวดล้อมในและนอกศูนย์

เด็กก่อสร้าง ภายในศูนย์เด็กก่อสร้างสถานที่คับแคบและไม่มีสนามให้เด็กเล่น ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายตามความต้องการได้ สภาพแวดล้อมภายในศูนย์เด็กก่อสร้างไม่ค่อยเหมาะสมในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากอากาศร้อนอบอ้าว มีด มุงท่อม และไฟช๊อตพื้นบริเวณศูนย์เด็กก่อสร้างมีน้ำ เป่าซึ่งมีความชื้นและตลอดเวลา เวลาถึงหน้าฝนน้ำฝนจะซึมเข้าตามรูรั่วของหลังคาศูนย์เด็กก่อสร้าง ทำให้เป็นอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน ส่วนสภาพแวดล้อมภายนอกศูนย์เด็กก่อสร้าง เป็นชุมชนแออัด ซึ่งคนในชุมชนมีปัญหาติดยาเสพติด เล่นการพนัน

3.5.5 ด้านการคมนาคม ศูนย์เด็กก่อสร้างแห่งนี้รับเด็ก

ก่อสร้างจากแหล่งอื่นด้วยเวลาเด็กจะเดินทางมาเรียนต้องอาศัยรถรับส่ง ถ้ารถรับส่งมีปัญหา รับส่งเด็กไม่ได้ เด็กจะขาดเรียนทุกครั้ง

3.6 ด้านอื่น ๆ ได้แก่ ปัญหาที่เกิดขึ้นแต่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนของเด็ก ได้แก่ การที่ครูไปประชุม/อบรมทำให้ต้องปิดศูนย์เด็ก หรือในบางวันที่ครูมีธุระ ครูจะบอกเด็กที่ต้องรอผู้ปกครองมารับเวลา 18.00 น. ำให้หยุดเรียน ทำให้เด็กไม่ได้เรียนและต้องอยู่ห้องพักคนเดียว

รายละเอียดของศูนย์เด็กก่อสร้าง แห่งที่ 3

ศูนย์เด็กก่อสร้างสีวิกา

ผลการศึกษาในเรื่องต่าง ๆ อย่างละเอียด พบว่า

1. ด้านสภาพทั่วไปของชุมชนก่อสร้างสีวิกา

ชุมชนก่อสร้างสีวิกาและศูนย์เด็กก่อสร้างสีวิกา ตั้งอยู่บริเวณที่มีการก่อสร้างโรงพยาบาลสีวิกา ถนนสีลา มีบริษัทคาร่า เป็นผู้รับผิดชอบการก่อสร้าง คาดว่างานก่อสร้างจะแล้วเสร็จในปีพุทธศักราช 2539 สภาพห้องพักอาศัยของกรรมกรก่อสร้างจะเป็นเรือนแถวชั้นเดียว และเรือนแถวสองชั้นที่สร้างจากวัสดุที่เป็นสังกะสี ภายในชุมชนก่อสร้างแห่งนี้ บริเวณที่เป็นยกพื้นห้องพักกรรมกรก่อสร้างบริเวณทางเดิน และบริเวณหน้าห้องพักที่ทำเป็นร้านค้า จะมีเศษขยะ น้ำเน่าขัง มียุง แมลงวันและหนูชุกชุม บริเวณห้องส้วมสกปรก ชื้นแฉะ และมีกลิ่นเหม็น

2. ด้านสภาพทางครอบครัวของลูกกรรมกรก่อสร้างสีวิกา

ผู้วิจัยสอบถามผู้ปกครองเด็กที่ส่งลูกมาเรียนในศูนย์เด็กก่อสร้างจำนวน 30 คน พบว่าผู้ปกครองเด็กส่วนใหญ่อายุ 18-45 ปี เกือบทั้งหมดจบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีผู้ปกครองเด็กเพียงรายเดียวจบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เป็นหัวหน้าคนงาน กรรมกรก่อสร้างกลุ่มนี้มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด รายได้ของแต่ละครอบครัวต่ำสุด 135 บาท แต่หากได้ทำงานล่วงเวลาก็จะมีรายได้เพิ่มขึ้นแต่ละครอบครัวมีบุตร 1-3 คน บุตรที่เข้าเรียนในศูนย์เด็กก่อสร้างส่วนใหญ่เป็นบุตรคนโต เมื่อถามถึงความมุ่งหวังในการศึกษาของบุตร ผู้ปกครองส่วนใหญ่มุ่งหวังเพียงให้เด็กเรียนจบการศึกษาภาคบังคับเท่านั้น และเมื่อสอบถามผู้ปกครองถึงปัญหาที่เด็กประสบ ส่วนใหญ่ตอบว่าบุตรของตนมีปัญหาสุขภาพโดยสามารถแยกประเภทของปัญหาสุขภาพได้ ดังนี้

- ปัญหาสุขภาพฟัน	30 คน
- เป็นไข้	5 คน
- เป็นเหา	5 คน
- โรคหวัด	4 คน
- โรคท้องเสีย	3 คน
- ปวดศีรษะโดยไม่ทราบสาเหตุ	3 คน
- ปวดท้องโดยไม่ทราบสาเหตุ	3 คน
- อุบัติเหตุจากการเล่นซุกซน	3 คน
- โลหิตจาง	1 คน
- ถูกน้ำร้อนลวก	1 คน
- แพ้ยุงมาก	1 คน

ส่วนปัญหาเด็กด้านอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยพบ ได้แก่

- เด็กอยู่ในครอบครัวที่มีปัญหา	3 คน
--------------------------------	------

พ่อแม่ทะเลาะกันเสมอ ๆ และพ่อแม่หย่าร้างกัน

3. ด้านสภาพการจัดการศึกษาในศูนย์เด็กก่อสร้างสีวิภา

ผู้วิจัยสังเกตและสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ครูและเด็กเกี่ยวกับสภาพการ

จัดการศึกษาในศูนย์เด็กก่อสร้างสีวิภา พบว่า

3.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับศูนย์เด็กก่อสร้างสีวิภา

ศูนย์เด็กก่อสร้างสีวิภา เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 1 มีนาคม พุทธศักราช 2537 รับลูกกรรมการก่อสร้างของบริษัท คารา เข้าเรียน โดย ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ใด ๆ ปัจจุบันมีครู 2 คน

มีเด็ก 30 คน จำแนกตามอายุ พบว่า

อายุ	2 ปีเศษมี	3 คน
อายุ	3 ปีมี	6 คน
อายุ	4 ปีมี	4 คน
อายุ	5 ปีมี	6 คน
อายุ	6 ปีมี	8 คน

อายุ 7 ปีมี 2 คน

อายุ 13 ปีมี 1 คน

จำแนกตามพื้นฐานการศึกษา พบว่า

เด็ก 28 คน ไม่เคยรับการศึกษามาก่อน เด็ก 2 คน เคยรับ

การศึกษาระดับอนุบาลจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ และเคยเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

3.2 ข้อมูลเกี่ยวกับครูศูนย์เด็กก่อสร้างสวีกา

ครูที่ทำหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอนแก่เด็กมี 2 ท่าน

คือ ครูจิราภา ปัจจุบันอายุ 29 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เริ่มเป็นครูในศูนย์เด็กก่อสร้างสวีกาเป็นครั้งแรก ครูท่านที่สองชื่อ ชอนกลิ่น ปัจจุบันอายุ 25 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เคยเป็นครูสอนเด็กในศูนย์เด็กก่อสร้างในความดูแลของกรมแรงงานมาประมาณ 6 เดือน หลังจากนั้นจึงมาเป็นครูในศูนย์เด็กก่อสร้างสวีกา

3.3 การจัดการเรียนการสอนในศูนย์เด็กก่อสร้างสวีกา

ศูนย์เด็กก่อสร้างสวีกาเปิดทำการตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันเสาร์

มีลักษณะการจัดกิจกรรมคล้ายกันทุกวัน ดังนี้

เวลา 08.30-08.40 น.	กิจกรรมเข้าแถว : เคาะธงชาติ
เวลา 08.40-09.00 น.	กายบริหาร
เวลา 09.00-09.15 น.	กิจกรรมสนทนา (ทำเป็นบางวัน)
เวลา 09.15-09.25 น.	กิจกรรมท่องจำ วัน เดือน พยัญชนะไทย พยัญชนะอังกฤษ (ทำเป็นบางวัน)
เวลา 09.25-09.40 น.	ท่องคำคล้องจองต่าง ๆ
เวลา 09.40-10.00 น.	คัมภีร์
เวลา 10.00-11.30 น.	เล่นตามอัธยาศัย
เวลา 11.30-12.30 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 12.30-15.30 น.	นอน
เวลา 15.30-16.00 น.	เตรียมตัวกลับบ้าน

3.4 ผลการสังเกตการจัดกิจกรรมในศูนย์เด็กก่อสร้างสีวิภา

ผู้วิจัยสังเกตการจัดกิจกรรมของครูทั้ง 2 ท่าน พบว่า

3.4.1 ด้านการวางแผนการจัดกิจกรรม ครูทั้งสองท่าน

ไม่เคยวางแผนจัดกิจกรรมใด ๆ ให้แก่เด็ก ไม่มีการทำบันทึกเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้เด็ก ไม่มีบันทึกรายชื่อ และเวลาเรียนของเด็ก และไม่มีการทำประวัติเด็ก

3.4.2 ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมส่วนใหญ่ครูจะปล่อยให้เด็กเล่นตามอัธยาศัย

เมื่อถึงเวลาเที่ยงหรือรับประทานอาหารกลางวันจึงจะเรียกเด็กมารวมกลุ่ม

3.4.3 ด้านการจัดสภาพแวดล้อม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

ของเด็ก ส่วนใหญ่ครูจะนำไปสเตอร์ภาพการศึกษาที่มีขายตามท้องตลาดมาติดที่ผนังห้อง และจะจัดทำความสะอาดศูนย์ เมื่อรู้ว่าจะมีแขกมาเยี่ยมชมศูนย์ หรือผู้บริหารของบริษัท คารา ซึ่งเป็นนายจ้างมาตรวจเยี่ยมเท่านั้น

3.5. ด้านอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาเด็กในศูนย์เด็กก่อสร้างสีวิภา

ที่พบ คือ

3.5.1 ด้านผู้ปกครองเด็ก ผู้ปกครองไม่สนใจนำเด็กมา

เรียนที่ศูนย์เด็ก ปล่อยให้เด็กวิ่งเล่นอยู่บริเวณบ้านพัก ผู้ปกครองบางคนพาเด็กมาเรียนสาย ผู้ปกครองเด็กบางคนพาเด็กมาเรียนในช่วงเวลาสั้น ๆ ประมาณ 1 สัปดาห์ และผู้ปกครองเด็กไม่ว่ากล่าวตักเตือนเด็กเมื่อเด็กหนีกลับห้องพักปัญหาต่าง ๆ ข้างต้น ทำให้เด็กไปโรงเรียนไม่สม่ำเสมอ

3.5.2 ด้านเด็ก เด็กเจ็บป่วยบ่อย เด็กแอบหนีกลับห้องพัก

ทำให้เด็กขาดเรียนบ่อย และตัวเด็กมีปัญหาคือเป็นอุปสรรคต่อการเรียน ดังนี้

3.5.2.1 ปัญหาทางภาษา เด็กที่ศูนย์เด็กแห่งนี้

ติดพูดภาษาอีสาน เวลาผู้วิจัยพูดด้วยจะไม่ค่อยเข้าใจ ส่วนเด็กวัย 2 ปีเศษ ถึง 3 ปี จะไม่ยอมพูด เด็กกลุ่มนี้ไม่ค่อยเข้าใจคำสั่ง และส่วนใหญ่พูดไม่ชัด พูดเพี้ยน

3.5.2.2 ปัญหาทางสังคม เด็กในศูนย์เด็กแห่งนี้

ชนไม่อยู่นิ่ง และเนื่องจากครูปล่อยให้เล่นอิสระเป็นเวลานานเด็ก ๆ จึงมักมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกันเสมอ

3.5.3 ด้านครู ครูไม่มีความชำนาญในการสอนและไม่เห็นความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กกลุ่มนี้ ครูยุ่งกันทำงาน ครูจรรยาภานำหลานอายุ 1 ปี 8 เดือน มาเลี้ยงในบริเวณใกล้ ๆ กับศูนย์เด็กก่อสร้าง และครูมีภาระต้องทำอาหารให้เด็กรับประทาน ปัญหาต่าง ๆ ข้างต้น ทำให้ครูไม่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็ก

3.5.4 ด้านนโยบายของบริษัทก่อสร้างคาร่า บริษัทเน้นให้ครูดูแลเด็กในด้านความปลอดภัย ครูจึงพะวงกลัวเด็กได้รับอุบัติเหตุตัวครูเองจะมีความผิด เนื่องจากเคยถูกบริษัทคาดโทษว่าจะไล่ครูออก หากเด็กได้รับอุบัติเหตุอีกครูจึงไม่สนใจที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมใด ๆ ให้กับเด็ก

3.5.5 ด้านความขัดแย้งระหว่างครูกับผู้ปกครอง เด็กผู้ปกครองเด็กจำนวนมากเห็นว่า ครูไม่สอนลูกของตนปล่อยให้ลูกตนเล่นตากแดดทั้งวัน บางครั้งตีลูกของตนอย่างไม่มีเหตุผล ผู้ปกครองจึงต่อต้าน และไม่ให้ความร่วมมือในการส่งลูกมาเรียน บางครั้งผู้ปกครองเด็กหรือเด็กที่ถูกครูตี มายื่นคำครุที่หน้าศูนย์เด็กก่อสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับคนในชุมชนจึงค่อนข้างห่างเหิน มีนตึง

สรุป ข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 แห่ง

ชื่อ ศูนย์ มูล เด็กก่อ ด้าน สร้าง	นราศรี	ก่อศิริ	สีวิภา
1. ด้านสภาพ ทั่วไปของ ชุมชนก่อ สร้าง	1.1 ทางกายภาพ มีผืน ละอองทิ้งกระจาย ตลอดวันทั้งบริเวณ ที่อยู่อาศัย และที่ ศูนย์ เด็กก่อสร้าง 1.2 ทางสังคม มีการ สักลอบ เล่นการพนัน ดื่มสุรารายในชุมชน	1.1 ทางกายภาพ มีน้ำ เน่าขัง เศษขยะและ มูลสัตว์บริเวณที่อยู่ อาศัย 1.2 ทางสังคม มีการ สักลอบ เล่นการพนัน ดื่มสุราทะเลาะวิวาท กันภายในชุมชน	1.1 ทางกายภาพ มีน้ำเน่า ขัง เศษขยะมากและมี ยุง แมลงวันบริเวณ ที่อยู่อาศัย 1.2 ทางสังคม มีการ สักลอบ เล่นการพนัน ดื่มสุราทะเลาะวิวาท กันภายในชุมชน
2. ด้านสภาพ ทางครอบ ครัวของ กรรมกร ก่อสร้าง	2.1 ผู้ปกครองเด็กจบ การศึกษาระดับ ประถมศึกษา	2.1 ผู้ปกครองเด็กจบ การศึกษาระดับ ประถมศึกษา	2.1 ผู้ปกครองเด็กจบ การศึกษาระดับ ประถมศึกษา
	2.2 ผู้ปกครองเด็กอพยพ มาจากภาคตะวันออกเฉียง เหนือมากที่สุด 2.3 ผู้ปกครองเด็กมีอายุ ระหว่าง 19-41 ปี	2.2 ผู้ปกครองเด็กอพยพ มาจากภาคตะวันออกเฉียง เหนือมากที่สุด 2.3 ผู้ปกครองเด็กมีอายุ ระหว่าง 18-48 ปี	2.2 ผู้ปกครองเด็กอพยพ มาจากภาคตะวันออกเฉียง เหนือ 2.3 ผู้ปกครองเด็กมีอายุ ระหว่าง 18-45 ปี

ชื่อ ศูนย์ มูล เด็กก่อ ด้าน สร้าง	นราศรี	ทอศิริ	สิวิภา
	2.4 ผู้ปกครองเด็กมี รายได้ต่ำสุดวันละ 120 บาท สูงสุด วันละ 270 บาท 2.5 เด็กที่เข้าเรียนใน ศูนย์เด็ก เป็นบุตร คนโตและคนที่สอง 2.6 เด็กมีปัญหาสุขภาพ 26 ราย	2.4 ผู้ปกครองเด็กมีรายได้ เฉลี่ยวันละ 135 บาท 2.5 เด็กที่เข้าเรียนในศูนย์ เด็ก เป็นบุตรคนโตและ ที่สอง 2.6 เด็กมีปัญหาสุขภาพ 34 ราย	2.4 ผู้ปกครองเด็กมีรายได้ เฉลี่ยวันละ 135 บาท 2.5 เด็กที่เข้าเรียนใน ศูนย์เด็ก เป็นบุตรคนโต และคนที่สอง 2.6 เด็กมีปัญหาสุขภาพ 30 ราย
3. ด้านสภาพ การจัด การศึกษา	3.1 มีครู 1 คน ครูที่เลี้ยง 1 คน แม่บ้าน 1 คน 3.2 ครูจบปริญญาตรี ครูที่เลี้ยงจบ ปวท. 3.3 มีเด็กอายุ 3-6 ปี จำนวน 35 คน 3.4 มีเด็กเคยรับ การศึกษามาแล้ว 2 คน	3.1 มีครู 2 คน แม่บ้าน 1 คน 3.2 ครูจบ ปวส. 1 คน จบปริญญาตรี 1 คน 3.3 มีเด็กอายุ 2-13 ปี จำนวน 52 คน 3.4 มีเด็กเคยรับการศึกษา มาแล้ว 19 คน	3.1 มีครู 2 คน 3.2 ครูจบปริญญาตรีทั้ง 2 คน 3.3 มีเด็กอายุ 2-13 ปี จำนวน 30 คน 3.4 มีเด็กเคยรับการศึกษา มาแล้ว 2 คน

ชื่อ ศูนย์ มูล เด็กก่อ ด้าน สร้าง	นราศรี	ก่อศิริ	สีวิภา
	3.5 จัดการเรียน การสอน เฉพาะวัน จันทร์ถึงวันพฤหัสบดี 3.6 เน้นการอ่านออก เขียนได้ 3.7 ไม่มีการวางแผน และ เตรียมการสอน ล่วงหน้า 3.8 ไม่มีการจัดสภาพ แวดล้อม เพื่อ ส่งเสริมการเรียนรู้ ของเด็ก	3.5 จัดการเรียน การสอนตั้งแต่ วันจันทร์ถึงวันศุกร์ 3.6 เน้นการอ่านออก เขียนได้ 3.7 ไม่มีการวางแผน และ เตรียมการสอน ล่วงหน้า 3.8 ไม่มีการจัดสภาพ แวดล้อม เพื่อ ส่งเสริมการเรียนรู้ ของเด็ก	3.5 ไม่มีการจัดการเรียน การสอน 3.6 ไม่เน้นการเรียน การสอน 3.7 ไม่มีการวางแผนและ เตรียมการสอน 3.8 ไม่มีการจัดสภาพ แวดล้อม เพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ของเด็ก
4. ด้านอุปสรรค ในการพัฒนา เด็ก	4.1 ด้านผู้ปกครอง มัก พาเด็กมาเรียนไม่ สม่ำเสมอ 4.2 ด้านเด็ก เด็ก เจ็บป่วยบ่อยทำให้ ต้องหยุดเรียน	4.1 ด้านผู้ปกครอง มัก พาเด็กมาเรียนไม่ สม่ำเสมอ 4.2 ด้านเด็ก เด็ก เจ็บป่วยบ่อย ทำให้ ต้องหยุดเรียน	4.1 ด้านผู้ปกครอง มัก พาเด็กมาเรียนไม่ สม่ำเสมอ 4.2 ด้านเด็ก เด็ก เจ็บป่วยบ่อย ทำให้ ต้องหยุดเรียน

ข้อ มูล ด้าน ศูนย์ เด็กก่อ สร้าง	นราศรี	ก้อศิริ	สีวกา
	<p>4.3 เด็กมีปัญหาทาง ภาษา คือ พูดไม่ชัด พูดไม่ได้ และ ไม่เข้าใจคำสั่ง</p> <p>4.4 เด็กมีปัญหาทาง สติปัญญา คือ เป็นเด็กสติปัญญา ต่ำมาก 1 ราย</p> <p>4.5 ด้านครู ครูไม่มี ความรู้ในการ สอนเด็กกลุ่มนี้ และครูมีภาระ ต้องเลี้ยงลูกสาววัย 8 เดือน ทำให้ไม่มี เวลาทุ่มเทให้กับ การสอนเด็กอย่าง เต็มที่</p> <p>4.6 สถานที่ภายในศูนย์ เด็กคับแคบ และมี ฝุ่นละอองมาก</p>	<p>4.3 เด็กมีปัญหาทาง ภาษา คือ พูดค่อย ไม่เข้าใจคำสั่ง</p> <p>-</p> <p>4.5 ด้านครู ครูไม่มี ความชำนาญ ในการสอนเด็ก กลุ่มนี้ และครูมี ภาระต้องศึกษาต่อ ระดับปริญญาตรี ทำให้ไม่มีเวลา ทุ่มเทกับการสอน เด็กอย่างเต็มที่</p> <p>4.6 สถานที่ภายในศูนย์ เด็กคับแคบ มีด และยุงชุม</p>	<p>4.3 เด็กมีปัญหาทางภาษา คือ ไม่เข้าใจคำสั่ง ติดพูดภาษาถิ่นเดิม</p> <p>-</p> <p>4.5 ด้านครู ครูไม่มีความรู้ ในการสอนเด็ก และ ครูมีภาระต้องเลี้ยงดู หลานวัย 1 ปี 8 เดือน ทำให้ไม่มี เวลาทุ่มเทให้กับ การสอนเด็กอย่าง เต็มที่</p> <p>-</p>

ชื่อ ศูนย์ มูล เติกก่อ ด้าน สร้าง	นราศรี	กอศิริ	สีวิภา
	<p>4.7 ศูนย์ เติกก่อสร้าง ตั้งอยู่ในสถานที่ห่าง ไกล ไม่มีรถเข้าถึง</p> <p>4.8 ศูนย์ เติกก่อสร้าง ขาดแคลนน้ำ และ ไฟ ในบางครั้ง ทำให้ต้องปิดศูนย์ เติก</p> <p>4.9 ครูได้รับคำสั่งให้ ไปประชุม ทำให้ ต้องทิ้งเติกไว้อยู่ กับที่ เสียง</p>	<p>4.7 ศูนย์ เติกก่อสร้าง ตั้งอยู่ในซอยแคบ รถเข้าไม่ถึง</p> <p>-</p> <p>4.9 ครูได้รับคำสั่งให้ ไปประชุม และ รับการอบรมบ่อย ทำให้ต้องปิดศูนย์ เติกบ่อย ๆ</p>	<p>-</p> <p>-</p> <p>4.10 บริษัทมีนโยบายให้ครู ดูแล เติกให้ปลอดภัย ครูจึงเน้นการดูแล เติก ไม่เน้นการจัด การเรียนการสอน ให้เติก</p>

ชื่อ ศูนย์ มูล เด็กก่อ ด้าน สร้าง	นราศรี	ก่อศิริ	สิวกา
			<p>4.11 ครูกับผู้ปกครองเด็ก ขัดแย้งกัน ทำให้ ผู้ปกครองไม่ส่งเด็ก มาเรียน</p> <p>4.12 ครูเกี่ยวข้องกับทำงาน เพื่อพัฒนาเด็ก</p>

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เพื่อกำหนดหลักการในการสร้างกระบวนการเรียนการสอน เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง

จากข้อมูลพื้นฐานทั้ง 7 ด้าน ดังที่กล่าวไว้โดยละเอียดในข้อ 1.1 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สรุปข้อมูล และจัดหมวดหมู่ของข้อมูล เพื่อนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดหลักการและวิธีการในการสร้างกระบวนการเรียนการสอน เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา

สำหรับรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละด้านปรากฏดังนี้

1.2.1 สภาวะและลักษณะของเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง จะมีสภาพต่าง ๆ เหมือนกัน ดังนี้

1.2.1.1 เด็กอยู่ในความปกครองดูแลของพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีการศึกษาน้อย ซึ่งไม่มีความรู้เรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกต้องเหมาะสม จากงานวิจัยของ พจนา ภิรมย์ประเทศ (2531 : บทคัดย่อ) พบว่าพ่อแม่ที่มีการศึกษาน้อยจะไม่มีส่วนในการกระตุ้นพัฒนาการเด็กโดยรอบด้าน ได้แก่ ด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจ ส่วนพัฒนาการทางด้านร่างกาย จากงานวิจัยของ พิเชต จีระวัฒนา (2530 : บทคัดย่อ) อรรรรณ ภิริยะกุล (2532 : บทคัดย่อ) และร้อยเอกหญิง วรณวิมล ลี้ม่วงษ์ทอง (2535 : บทคัดย่อ) พบว่าเด็กที่พ่อแม่ผู้ปกครองมีการศึกษาน้อย มักจะเป็นเด็กที่เติบโตช้า เจ็บป่วยบ่อย และประสบภาวะขาดสารอาหาร

จากสภาพดังกล่าวข้างต้น ทำให้เด็กไม่ได้รับการพัฒนาในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจิตใจเท่าที่ควร

1.2.1.2 เด็กอยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่ผู้ปกครองมีฐานะยากจนมาก มีหนี้สิน และต้องทำงานหนักตลอดทั้งวัน ทำให้เด็กตกอยู่ในสภาวะขาดแคลนสิ่งที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ได้แก่ ขาดแคลนอาหาร ในลักษณะที่รับประทานอาหารไม่ครบทุกมื้อหรือรับประทานสิ่งที่ไม่มีความคุณค่าทางโภชนาการ ทำให้เกิดภาวะทุพโภชนาการขึ้น จากงานวิจัยของ สุชาติ ลีตระกูล (2532 : 93 - 108) และ สุภินทิพย์ ผาสุขติ (25333 : 29-39) พบว่าเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้างมักไม่ได้รับวัคซีนป้องกันโรค เมื่อเจ็บป่วยมักจะไม่ได้รับการรักษาจากแพทย์ แต่จะซื้อยามารับประทานเอง นอกจากนี้เด็กส่วนใหญ่ยังไม่เคยได้รับประทานขนม ได้รับของเล่น เสื้อผ้าใหม่ ๆ หรือได้มีโอกาสดูโทรทัศน์ ดูภาพยนตร์ และไปเที่ยวเลย

จากสภาพดังกล่าวข้างต้น ทำให้เด็กอยู่ในสภาวะขาดแคลนในสิ่งที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิต และปัจจัยที่ช่วยพัฒนาเด็ก

1.2.1.3 เด็กอยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่ผู้ปกครองต้องอพยพย้ายที่อยู่บ่อย ๆ ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาเด็กและมีผลต่อจิตใจของเด็ก จากงานวิจัยของ สุชาติ ลี้ตระกูล (2532 : 95 - 108) และ สุภินทิพย์ ผาสุขติ (2533 : 29 - 35) พบว่า การที่เด็กในแหล่งก่อสร้างต้องย้ายที่อยู่บ่อย เด็กจะรู้สึกว่าชีวิตขาดความมั่นคงปลอดภัย และในการติดต่อสัมพันธ์กับคนรอบข้าง เด็กจะมีความสัมพันธ์ในลักษณะฉาบฉวย ส่วนในการพัฒนาเด็ก พบว่า การที่เด็กย้ายที่อยู่บ่อย ทำให้เด็กไม่ได้รับการศึกษา หรือได้รับแต่ไม่ต่อเนื่อง ทำให้เด็กขาดความรู้พื้นฐาน ได้แก่ การอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการแสวงหาความรู้และการดำเนินชีวิตของทุกคน

สภาพดังกล่าวข้างต้น ทำให้เด็กขาดความมั่นคงปลอดภัย และไม่ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.2.1.4 เด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ไม่เหมาะสมและอยู่ในแควตงจำกัด กล่าวคือ เด็กอยู่ในแหล่งก่อสร้างที่เต็มไปด้วยวัสดุก่อสร้าง ฝุ่นละออง ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพเด็ก และบริเวณบ้านพักกรรมกรก่อสร้าง ซึ่งปกติจะอยู่ใกล้กับบริเวณที่มีการก่อสร้าง มักจะมีน้ำเน่าขัง เนื่องจากไม่มีการระบายน้ำที่ดี บริเวณที่เด็กพักอาศัย มักจะคับแคบ มีค อดคู ็ร้อนอบอ้าว ุงชุม มีกลิ่นเหม็นของน้ำเน่า และขยะ ทำให้เด็กเจ็บป่วยง่ายและเจ็บป่วยบ่อย นอกจากนี้การที่เด็กอยู่แต่ในบริเวณแหล่งก่อสร้าง ทำให้การรับรู้และการเรียนรู้ของเด็กอยู่ในวงจำกัด

จากสภาพดังกล่าวข้างต้น ทำให้เด็กประสบอันตรายได้ง่าย เจ็บป่วยง่ายและบ่อย และทำให้การเรียนรู้ของเด็กอยู่ในวงจำกัด

1.2.1.5 เด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมทางครอบครัวที่ไม่เหมาะสม

ดังนี้

ก. เด็กอยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่ผู้ปกครองมีความเครียดจากปัญหาการหาเลี้ยงชีพ ปัญหาหนี้สิน ปัญหาสุขภาพ เนื่องจากการทำงานหนักและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่คับแคบ อุคซู่ ร้อน อบอ้าว และมีกลิ่นเหม็น ทำให้พักผ่อนไม่ได้เต็มที่ ปัญหาเหล่านี้ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองเด็กเครียด ทำให้เกิดการทะเลาะกันภายในครอบครัว บางครั้งมาลงที่เด็กด้วยการดุด่า เมียนตี หรือมีจะมั้นพ่อแม่ผู้ปกครองก็หาทางออกโดยการดื่มเหล้า เล่นการพนัน ใช้สารเสพติด เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนกรรมากรด้วยกัน พ่อแม่ผู้ปกครองเด็กมักใช้วิธีรุนแรง เช่น ทำร้ายร่างกาย ฆ่า เพื่อยุติปัญหา ทำให้เด็กซึมซับและเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ดังกล่าว และนำมาใช้กับเพื่อนบ้าง

ข. เด็กอยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่ผู้ปกครองไม่มีเวลามาให้ความรัก ความอบอุ่น และดูแลเอาใจใส่ ทำให้เด็กมีปัญหาด้านพฤติกรรมและจิตใจ ในด้านพฤติกรรมเด็กจะกลายเป็นเด็กเฉื่อยชา ไม่กระตือรือร้นในการทำกิจกรรมใด ๆ หรือไม่ก็มีพฤติกรรมก้าวร้าว ขอบรังแกผู้อื่น ส่วนปัญหาด้านจิตใจ เด็กจะไม่ร่าเริงแจ่มใส ขาดความเชื่อมั่น

สภาพที่เด็กประสบข้างต้น ส่งผลกระทบต่อเด็ก ดังนี้

1) ด้านการทำความผิดทางกฎหมาย เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้างมีโอกาสทำสิ่งผิดกฎหมายได้ง่าย เนื่องจากอยู่ในสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทางสังคม และครอบครัวที่ไม่เหมาะสม จากงานวิจัยของ เสาวภา วัชรภักดี (2521 : บทคัดย่อ) สุชา จันทน์เอม (2527 : บทคัดย่อ) ทิมพ์รัตน์ จงเจษฎากุล (2527 : บทคัดย่อ) และ พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2527 : บทคัดย่อ) พบว่า สาเหตุที่เด็กกระทำความผิด เกิดจากสิ่งแวดล้อมทางครอบครัว (ครอบครัวแตกแยก สัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี) สภาพอารมณ์ การคบเพื่อนไม่ดี และอยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่ฐานะยากจน การศึกษาน้อย

2) ด้านสุขภาพจิต เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง ส่วนใหญ่สุขภาพจิตไม่ดี เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางครอบครัว จากงานวิจัยของ สุรีย์ โกลากุล (2529 : บทคัดย่อ) พบว่า เด็กที่มีสุขภาพจิตไม่ดี ส่วนใหญ่พ่อแม่เด็กมีอาชีพกรรมากร จบการศึกษาน้อย มีรายได้ไม่แน่นอน งานวิจัยของ ทิมลพรรณ สุวรรณโณง (2531 :

บทคัดย่อ) พบว่า ปัญหาสัมพันธภาพระหว่างบิดามารดา การอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม การถ่ายทอดความคิดของบิดามารดามายังเด็ก มีผลต่อความผิดปกติทางอารมณ์ของเด็ก และจากงานวิจัยของ อาไพ ลิขิตภาพรพงศ์ (2532 : บทคัดย่อ) พบว่า สุขภาพจิตของเด็กมีความสัมพันธ์กับภูมิหลังทางครอบครัว ซึ่งได้แก่ โครงสร้างอำนาจการปกครองของครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างบิดา-มารดา ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบิดา-มารดา ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพี่น้อง การได้รับความรักจากบิดา-มารดา และลักษณะการอบรมเลี้ยงดู

3) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง อยู่ในสภาพแวดล้อมทางกายภาพและครอบครัวที่ไม่เหมาะสม ทำให้เด็กขาดแรงจูงใจในการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ดีเท่าที่ควร จากงานวิจัยของ ดวงกมล คงเมือง (2532 : บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยด้านครอบครัว เช่น การอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก ปัจจัยด้านจิตวิทยา ได้แก่ แรงจูงใจ (Motivation) และอัตมโนทัศน์ (Self-Concept) มีผลต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กและปัจจัยด้านโรงเรียน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับเพื่อน มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4) ด้านอื่น ๆ จากงานวิจัยของ อรุณศรี อนันตรศิริชัย (2514 : บทคัดย่อ) พบว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่มีอายุน้อย พ่อแม่ทะเลาะกันเสมอ ๆ และพ่อแม่ไม่สนใจลูก จะทำให้เด็กกลายเป็นเด็กที่มีปัญหา งานวิจัยของเหมวารม ณะนิต (2532 : บทคัดย่อ) พบว่า จิตวิทยาสังคมที่มีความสัมพันธ์กับความรุนแรงในกลุ่มคนที่มีรายได้น้อย ได้แก่ การได้เห็นเหตุการณ์รุนแรงเสมอ ๆ งานวิจัยของ หม่อมราชวงศ์ สมพร สุทัศนีย์ (2530 : บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความก้าวร้าวของเด็กโดยตรง คือ การให้แรงเสริม การเลียนแบบ การอบรมเลี้ยงดู งานวิจัยของ เสถียร สถาพงศ์ (2529 : บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพทางกายของเด็ก คือ การอบรมสั่งสอนจากผู้ใหญ่รอบข้าง การเลียนแบบบุคคลรอบข้าง และเลียนแบบจากสื่อมวลชน และจากงานวิจัยของ พรทิพา หอมจันทร์ (2528 : บทคัดย่อ) พบว่า ครอบครัวที่มีฐานะยากจน มักจะไม่ขัดเกลาทางสังคม (อบรมสั่งสอนเด็ก) แก่เด็กในครอบครัว เพราะมีทัศนคติว่าคนจะดีหรือชั่วอยู่ที่ตัวเอง ดังนั้นไม่ต้องอบรมสั่งสอนมาก

ผลงานการวิจัยต่าง ๆ ข้างต้น เป็นเครื่อง
พิสูจน์ที่แน่ชัดว่า ทฤษฎีที่นักจิตวิทยาและนักสังคมวิทยากล่าวไว้ว่า เด็กที่กระทำความคิดและมีปัญหา
ต่าง ๆ ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่มีฐานะยากจนมากและการศึกษาน้อย ได้แก่ พ่อแม่ที่มีอาชีพ
กรรมกรก่อสร้าง นอกจากนี้แล้วสิ่งแวดล้อมและลักษณะที่อยู่อาศัยของครอบครัวก็มีอิทธิพลต่อความรู้สึก
นึกคิดและพฤติกรรมของเด็ก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ดังนี้

ประมวลสภาวะและลักษณะของเด็กด้วยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง

สภาวะของเด็ก	ลักษณะ เด็ก/ผลกระทบ
1. เด็กอยู่ในสภาวะที่ไม่ได้รับการส่งเสริม พัฒนาการในด้านต่าง ๆ จากครอบครัว	1.1 เด็กเติบโตช้า เจ็บป่วยบ่อยและงาย เด็กขาดสารอาหาร 1.2 เด็กมีพัฒนาการทางภาษาไม่ เหมาะสมกับวัย 1.3 เด็กไม่ร่า เริงแจ่มใส เท่าที่ควร
2. เด็กอยู่ในสภาวะขาดแคลนสิ่งที่เป็น ปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิตและ ปัจจัยที่ช่วยพัฒนา เด็ก	2.1 เด็กขาดสารอาหาร 2.2 เด็กขาดแคลนสิ่งที่ช่วยพัฒนาเด็ก ได้แก่ ของเล่น การไปเที่ยวเพื่อดูโลกภายนอก การดูภาพยนตร์ การดูโทรทัศน์ 2.3 เด็กมีอาการไม่ร่า เริงแจ่มใส เท่าที่ควร 2.4 เด็กมีปัญหาสุขภาพทางกายและทางใจ

สภาวะของเด็ก	ลักษณะเด็ก/ผลกระทบ
	2.5 เด็กสวมเสื้อผ้าเก่า ขาด สกปรก และ ร่างกายเด็กสกปรกมอมแมม 2.6 เด็กขาดแรงจูงใจที่จะ เรียน
3. เด็กอยู่ในสภาวะที่ต้องอพยพย้ายที่ อยู่บ่อย ๆ	3.1 เด็กมีลักษณะของเด็กที่ไม่เชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าแสดงออก 3.2 เด็กไม่ได้รับการศึกษา หรือได้รับการศึกษา แต่ไม่ต่อเนื่อง
4. เด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่ไม่เหมาะสม	4.1 เด็กมีปัญหาสุขภาพที่เกิดจากสภาพแวดล้อม 4.2 เด็กได้รับอันตรายจากวัสดุก่อสร้าง 4.3 เด็กเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในแควงที่จำกัด
5. เด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ที่ไม่เหมาะสม	5.1 เด็ก เป็นที่ระบายความ เครียดของพ่อแม่ ผู้ปกครองโดยเด็กถูกดูค่า เมียนดี เมื่อพ่อแม่ เครียด 5.2 เด็กมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่นชอบรังแก เพื่อน เพราะเด็กเลียนแบบ พฤติกรรมที่ไม่ เหมาะสมจากผู้ใหญ่รอบข้าง

สภาวะของเด็ก	ลักษณะ เด็ก/ผลกระทบ
	5.3 เด็กมีปัญหาคืออื่นเนื่องจากไม่ได้รับความรัก ความอบอุ่นอย่างเพียงพอ ทำให้เด็กซึมและไม่ร่าเริงแจ่มใส
6. เด็กอยู่ในภาวะขาดสารอาหาร	6.1 เด็กมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ช้ากว่าเด็กทั่วไป 6.2 เด็กเจ็บป่วยบ่อยและง่าย 6.3 เด็กเป็นโรคขาดสารอาหาร โลหิตจาง 6.4 เด็กเติบโตช้า ร่างกายแคระแกร็น 6.5 เด็กเรียนรู้ช้า

1.2.2 สภาวะและลักษณะของเด็กในด้านการเรียนรู้ เด็กต้องมีโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้างแหล่งใดที่มีศูนย์เด็กก่อสร้างตั้งอยู่ เด็กจะมีโอกาสได้เรียน แต่พบว่าสภาพเด็กที่เข้าเรียนในศูนย์เด็กก่อสร้างจะมีความแตกต่างกันในเรื่องต่อไปนี้

1.2.2.1 ด้านเวลาเรียน เด็กต้องมีโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้างจะมีระยะเวลาในการเรียนแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าพ่อแม่ผู้ปกครองเด็กจะทำงานในแหล่งก่อสร้างแห่งนั้น ๆ นานเพียงใด ดังนั้น เด็กจะมีโอกาสได้รับการศึกษาในช่วงระยะเวลาสั้นประมาณ 2-5 เดือน หลังจากนั้นเด็กอาจจะไม่ได้รับการศึกษาอีกเลย

1.2.2.2 ด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้างที่มาเรียนในศูนย์เด็กก่อสร้าง จะมีความแตกต่างกันในด้านอายุ ความพร้อมในการเรียน ความรู้พื้นฐานเดิม และเด็กบางคนมีปัญหาพฤติกรรม เช่น ขอบรังแกเพื่อน หรือรบกวนหรือก่อกวนเวลาครูสอน สภาพเด็กดั่งกล่าว ทำให้ครูประสบปัญหาในการสอนเด็ก

1.2.2.3 ด้านแรงจูงใจในการเรียน เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง ขาดแรงจูงใจที่จะมาเรียนในศูนย์เด็กก่อสร้าง ทั้งนี้สังเกตจากเด็กไม่กระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมการเรียนการสอน เด็กขาดเรียนโดยไม่มีเหตุผลสมควร ทั้งนี้เนื่องจาก

ก. พ่อแม่ผู้ปกครองเด็กไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์จากการเรียน เห็นว่าสิ่งที่สอนไม่สามารถนำมาใช้ในชีวิตจริงได้ จึงไม่สนับสนุนหรือกระตือรือร้นให้เด็กมาเรียนอย่างสม่ำเสมอ

ข. สภาพการจัดการเรียนการสอนของศูนย์เด็กก่อสร้างยังไม่น่าสนใจและดึงดูดใจเด็กเท่าที่ควร ทำให้เด็กเบื่อไม่ยอมมาเรียน

สรุป สภาวะด้านการเรียนรู้ของเด็กที่อยู่ในศูนย์เด็กก่อสร้าง

ได้ดังนี้

สภาวะด้านการเรียนรู้ของเด็กที่อยู่ในศูนย์ เด็กก่อสร้าง
<ol style="list-style-type: none"> 1. เด็กจะได้เรียนรู้ในศูนย์ เด็กก่อสร้างในระยะ เวลาที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับพ่อแม่ผู้ปกครอง เด็กจะทำงานในแหล่งก่อสร้างนั้นนาน เพียงใด 2. เด็กไม่มีโอกาสเรียนอย่างต่อเนื่อง 3. เด็กมีวัย (อายุ) แตกต่างกัน 4. เด็กมีพื้นฐานความรู้เดิมแตกต่างกัน 5. เด็กมีความพร้อมในการเรียนแตกต่างกัน 6. เด็กบางคนมีปัญหาพฤติกรรม 7. เด็กขาดแรงจูงใจในการเรียน 8. เด็กขาดเรียนโดยไม่มีเหตุผลสมควร 9. เด็กมีพัฒนาการทางภาษาที่ไม่เหมาะสม

1.2.3 สิทธิเด็ก แผนการศึกษาแห่งชาติ และสภาวะความต้องการ
พื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก (สพด.)

จากข้อมูลพื้นฐานด้านสิทธิเด็ก แผนการศึกษาแห่งชาติและ
สภาวะความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก (สพด.) ได้กล่าวถึงสิทธิพื้นฐานที่เด็กทุกคน
ต้องได้รับตามเกณฑ์สภาวะความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก (สพด.) ดังนั้น ในการ
พัฒนาเด็กต้องโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้างต้องคำนึงถึงหลักการต่าง ๆ ข้างต้น
ซึ่งสามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

สิทธิเด็ก แผนการศึกษาแห่งชาติและสภาวะความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก (สพด.)

1. เด็กต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น เป็นอย่างน้อย
2. เด็กต้องได้รับการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ และความสามารถของเด็ก
3. เด็กต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรัก ความเอาใจใส่
4. เด็กต้องได้รับสารอาหารตามความต้องการของร่างกายที่กำหนดไว้ตามวัย
5. เด็กต้องได้รับการส่งเสริมสุขภาพอนามัย
6. เด็กต้องมีที่อยู่ที่ถูกสุขลักษณะ
7. เด็กต้องได้รับบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ จากรัฐและเอกชน

1.2.4 ด้านหลักการเรียนรู้และหลักการสอนเด็กด้วยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง จากการศึกษา หนังสือ บทความ และงานวิจัยหลาย ๆ เรื่อง ซึ่งมีรายละเอียดปรากฏอยู่ในบทที่ 2 ผู้วิจัยได้นำข้อความรู้เกี่ยวกับหลักการดังกล่าวมาสรุปในรูปตาราง ดังนี้

หลักการเรียนรู้	หลักการสอน
<p>1. เด็กเรียนรู้จากเพื่อน ครอบครัว และสภาพที่แวดล้อมตัวเด็ก</p> <p>2. เด็กเรียนรู้ได้ดีจากสิ่งที่เป็นรูปธรรม</p> <p>3. เด็กเรียนรู้ได้ดี เมื่อได้รับการเสริมแรงและได้รับกำลังใจ</p> <p>4. เด็กเรียนรู้ที่จะพัฒนาการใช้ด้อยค่าและการใช้ชนิดของประโยค เมื่อมีโอกาสได้พูดกับผู้อื่นที่อยู่รอบข้างเสมอ ๆ</p> <p>5. เด็กเรียนรู้จากการเลียนแบบจากตัวแบบที่อยู่รอบข้าง</p> <p>6. เด็กอายุ 7-12 ปี สนใจเกม ภาพยนตร์ โทรทัศน์ และนิทาน</p>	<p>1. ในการสอน ครูจัด/ให้โอกาสเด็กได้รับประสบการณ์ และมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างในสภาพสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม</p> <p>2. ในการสอน ครูควรใช้สิ่งที่เป็นรูปธรรมสอนเด็ก เพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจลักษณะและเรื่องราวต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น</p> <p>3. การให้การเสริมแรงที่เหมาะสมจะช่วยให้เด็กมีกำลังใจในการเรียนรู้</p> <p>4. การให้โอกาสเด็กได้พูดแสดงความรู้สึกรวมทั้งความคิดเห็นอยู่เสมอ สามารถช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็ก โดยเฉพาะในด้านการใช้ด้อยค่า และชนิดของประโยค</p> <p>5. การใช้ตัวแบบหลาย ๆ ชนิด สามารถช่วยให้เด็กเรียนรู้และซึมซับพฤติกรรม และการกระทำที่เหมาะสมได้</p> <p>6. ในการสอน ครูควรเข้าใจความต้องการและความสนใจตามธรรมชาติของเด็ก และหาโอกาสตอบสนอง จะทำให้เด็กเรียนรู้ได้ดี</p>

หลักการเรียนรู้	หลักการสอน
<p>7. เด็กเรียนรู้สิ่งที่สอนกันในระบบโรงเรียนได้ยาก เพราะไม่มีทักษะความรู้พื้นฐาน (Basic Academic Skill) เพียงพอ</p>	<p>7. ในการสอน ครูต้องจัดให้ผู้เรียนเรียนวิชาทักษะพื้นฐาน ได้แก่ การอ่าน การเขียน คำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และการคิดคำนวณเบื้องต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่เด็กต้องนำไปใช้ในการแสวงหาความรู้และใช้ในการดำเนินชีวิต</p>
<p>8. เด็กเรียนรู้จากการที่ได้ทำกิจกรรมเคลื่อนไหว (Motor Activities)</p>	<p>8. ในการสอน ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายอย่างมีความหมาย เช่น ให้ฝึกปฏิบัติเรื่องต่าง ๆ ให้ทำกิจกรรมด้านดนตรี กีฬา ศิลปะ</p>
<p>9. เด็กเรียนรู้ได้ดี เมื่อครูเอาใจใส่และสนใจเด็กแต่ละคนและยอมรับเด็กในฐานะ เป็น เอกัตบุคคล</p>	<p>9. ในกระบวนการเรียนการสอน ครูควรเอาใจใส่ ให้การยอมรับและส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยให้ทุกคนได้พัฒนาไปตามคุณสมบัติเฉพาะของตน</p>
<p>10. เด็กเรียนรู้จากปัญหาที่ประสบ (Problem Approach) ได้ดี</p>	<p>10. ในการสอน ครูนำปัญหาที่เด็กประสบในชีวิตประจำวันมาบูรณาการเข้ากับเนื้อหาสาระที่ครูต้องการสอน โดยใช้หลักบูรณาการและจัดกิจกรรมบูรณาการ</p>

1.3 ผลการกำหนดหลักการในการสร้างกระบวนการเรียนการสอน เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในข้อ 1.2 จะเห็นว่า เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้างมีสภาพชีวิตและประสบปัญหาชีวิตที่แตกต่างจากเด็กทั่วไป ซึ่งเกิดจากเด็กมีชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางสังคม และสภาพแวดล้อมทางครอบครัวที่ไม่เหมาะสม ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและการพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างยิ่ง ในการช่วยเหลือเด็กกลุ่มนี้ให้ได้รับการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพของเด็ก ผู้วิจัยต้องหาวิธีการจัดการศึกษาที่เหมาะสมที่สามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาเด็กโดยรอบด้านอย่างได้ผล โดยวิธีการต่าง ๆ ดังกล่าว ต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่มีสอดคล้องกับสภาวะ ลักษณะ และปัญหาที่เด็กประสบอย่างแท้จริง ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการศึกษา ทางด้านจิตวิทยาและทางการสอน เห็นว่า หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่สำคัญ ๆ ที่มีความสอดคล้องกับสภาวะและลักษณะของเด็กด้อยโอกาสกลุ่มนี้ และจำเป็นต้องนำมาใช้ เป็นพื้นฐานในการกำหนดกระบวนการเรียนการสอน เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง ได้แก่

1.3.1 ทฤษฎีการสร้างแรงจูงใจในการเรียน

ในงานวิจัยเรื่องนี้ ยึดทฤษฎีการสร้างแรงจูงใจของนักจิตวิทยา กลุ่มมนุษยนิยม ได้แก่

1.3.1.1 ทฤษฎีความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติ เป็นลำดับขั้นของมาสโลว์ (Maslow)

มาสโลว์อธิบายว่า มนุษย์ทุกคนมีความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติเป็นลำดับขั้น คือ ขั้นความต้องการทางร่างกาย (Physical Need) ขั้นความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Need) ขั้นความต้องการยอมรับและยกย่องจากสังคม (Esteem Need) และขั้นความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพของคนอย่างเต็มที่ (Self-Actualization) หากความต้องการขั้นพื้นฐานได้รับการตอบสนองอย่างพอเพียง สำหรับคนในแต่ละขั้น มนุษย์จะสามารถพัฒนาตนไปสู่ขั้นที่สูงขึ้นได้

จากทฤษฎีของมาสโลว์ ทำให้เข้าใจถึงความ
ต้องการพื้นฐานของมนุษย์และ เข้าใจพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกตามความต้องการของแต่ละ
บุคคล ดังนั้น ในการช่วยผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี จำเป็นต้องตอบสนองความต้องการ
พื้นฐานของผู้เรียนเสียก่อน

สำหรับ เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่ง
ก่อสร้าง เป็นกลุ่มเด็กที่อยู่ในภาวะขาดแคลนทั้งในเรื่องปัจจัยสี่ และ เรื่องของจิตใจ ในเรื่อง
ของปัจจัยสี่เด็กขาดแคลนอาหาร เสื้อผ้า วัคซีนป้องกันโรค ส่วนเรื่องที่อยู่อาศัย แม้เด็กจะมีที่
พักอาศัย แต่เป็นที่พักอาศัยที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ในด้านจิตใจเด็กไม่ได้รับความรักความอบอุ่นอย่าง
เพียงพอ ทำให้เด็กไม่ร่าเริงแจ่มใส ไม่เชื่อมั่นในตนเอง ไม่กระตือรือร้นในการเรียน ฯลฯ
ดังนั้นในการสอนเด็กกลุ่มนี้ ครูต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเด็กเพื่อ เป็นแรงจูงใจ
ช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ ในการจัดการเรียนการสอนแก่เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาใน
แหล่งก่อสร้าง โดยอาศัยทฤษฎีข้างต้น สามารถสรุปเป็นหลักการที่ 1 ได้ดังนี้

**หลักการที่ 1 ในการสอนครูควรรใช้วิธีการ / กิจกรรมที่ช่วยตอบสนองความต้องการ
พื้นฐานของเด็ก เพื่อเป็นการตอบสนองในสิ่งที่เด็กขาดแคลน ขณะเดียวกันก็ เป็นการสร้าง
แรงจูงใจในการเรียนแก่เด็ก**

เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง เป็นเด็กที่อยู่ในภาวะ
ขาดแคลนทั้งในเรื่องปัจจัยสี่และ เรื่องของจิตใจ ซึ่งตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์
ได้ระบุว่า หากความต้องการระดับล่างยังไม่ได้รับการตอบสนองอย่างพอเพียงเด็กจะไม่สามารถ
พัฒนาตนเองให้สูงขึ้นตามศักยภาพได้ ดังนั้น ในการสอนเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่ง
ก่อสร้าง ครูต้องหาวิธีการหรืออาจจัดกิจกรรมที่จะตอบสนองความต้องการพื้นฐานให้แก่เด็ก
ทั้งนี้เพื่อ เป็นการตอบสนองในสิ่งที่เด็กขาดแคลน ขณะเดียวกันก็ เป็นการสร้างแรงจูงใจในการ
เรียนแก่เด็ก โดยครูสามารถทำได้หลายวิธีการ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง การจัดการเรียนการสอน ตามหลักการที่ 1

1) ครูนำสิ่งที่ เป็นความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติมา
สนองความต้องการของเด็ก โดยหาวิธีการตอบสนองที่เหมาะสม ดังนี้

1.1 ครูจัดหาอาหาร ขนม น้ำหวานที่เด็กชอบรับประทาน เตรียมให้แก่เด็กในเวลาเข้าก่อนเรียน และเวลาเที่ยง ส่วนเวลาพักระหว่างเรียนในช่วงเช้าและบ่าย ครูเตรียมนมแก้วเหล็อง หรือนมสดชนิดต่าง ๆ ให้เด็กดื่ม

1.2 ครูนำสิ่งของที่เด็กต้องการ ได้แก่ขนม ของเล่น มาเตรียมเป็นของรางวัลแก่เด็กที่ตั้งใจเรียน หรือมาเรียนอย่างสม่ำเสมอ หรือร่วมทำกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจัดอย่างเต็มความสามารถ หรือทำกิจกรรม หรือทำผลงานแล้วประสบความสำเร็จ

2) ครูจัดสภาพและบรรยากาศของศูนย์เด็กก่อสร้างให้สะอาด เรียบร้อย และร่มรื่น

3) ครูจัดสภาพและบรรยากาศภายในศูนย์เด็กก่อสร้างให้ดึงดูดใจเด็ก เช่น จัดให้มีมุมของเล่น มีมุมแต่งตัวเพื่อแสดงบทบาทสมมุติ มีมุมประดิษฐ์และมีมุมหนังสือ ภาพให้เด็กได้อ่าน ได้ดู เป็นต้น

1.3.1.2 แนวคิด เรื่องการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของ โรเจอร์ (Rogers)

โรเจอร์ (Rogers) มีความเห็นว่ามันจะ สามารถพัฒนาตนเองได้ดี หากอยู่ในสภาพการณ์ที่ผ่อนคลายและเป็นอิสระ การจัดบรรยากาศ การเรียนที่ผ่อนคลายและเอื้อต่อการเรียนรู้ (Supportive Atmospheres) และเน้นให้ผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง (Student - Centered Teaching) โดยครูใช้วิธีการสอนแบบไม่นำทาง (Non-Directive) และทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน (Facilitator) นอกจากนี้การเรียนรู้ควรเน้นกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) เป็นสำคัญ

จากแนวคิดของโรเจอร์ ทำให้เข้าใจความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน และการจัดการเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาตนเองของผู้เรียน แต่ละคน ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้อบอุ่น ปลอดภัย ไม่นำหวาดกลัว จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี และเมื่อผู้เรียนมีแรงจูงใจที่จะพัฒนาการเรียนรู้ หรือพัฒนาตนเอง ครูควรคอยหาทางช่วยเหลืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียน เรียนจนสำเร็จ ส่วนการจัดการเรียนการสอนควรเน้นกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process)

สำหรับ เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่ง
ก่อสร้าง เด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางสังคมและสภาพแวดล้อมทาง
ครอบครัวที่ไม่เหมาะสม ซึ่งเป็นสาเหตุบั่นทอนและทำลายความสามารถในการเรียนรู้ของเด็ก
ดังนั้น ในการสอนเด็กกลุ่มนี้ ครูควรจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพเด็ก
ช่วยเหลืออ่านวยความสะดวกให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียน และส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้
จากการลงมือกระทำ (Learning by doing) ในการจัดการเรียนการสอนแก่เด็กด้อยโอกาส
ทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง โดยอาศัยทฤษฎีข้างต้น สามารถสรุปเป็นหลักการที่ 2 ได้ดังนี้

หลักการที่ 2 ในการสอน ครูต้องจัดสภาพแวดล้อมภายในศูนย์ฯ ให้สะอาด ใจดวง
สิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นระเบียบ สวยงาม สร้างบรรยากาศภายในศูนย์ฯ ให้เด็กรู้สึกถึงความรัก
ความเป็นมิตรระหว่างครูกับศิษย์ ศิษย์กับศิษย์

เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้างอยู่ในสภาพแวดล้อม
ทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางสังคม และสภาพแวดล้อมทางครอบครัวที่ไม่เหมาะสม ดังนั้น ใน
การสอนเด็กกลุ่มนี้จำเป็นต้องจัดสภาพแวดล้อมภายในศูนย์ฯ ให้สะอาด ใจดวงสิ่งต่าง ๆ
อย่างเป็นระเบียบ สวยงาม สร้างบรรยากาศภายในศูนย์ฯ ให้เด็กรู้สึกถึงความรัก ความเป็นมิตร
ระหว่างครูกับศิษย์ ศิษย์กับศิษย์ โดยสามารถทำได้หลายวิธีการ ดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง การจัดการเรียนการสอน ตามหลักการที่ 2

- 1) ครูสร้างบรรยากาศของความรัก ความอบอุ่น ความ
เป็นมิตรให้ เกิดขึ้นในศูนย์เด็กก่อสร้าง ได้แก่
  - 1.1 ครูไม่สร้าง กฎ ระเบียบ ที่เข้มงวดรู้จัก จุกจิก
กับ เด็กจนเกินไป
  - 1.2 ครูทักทาย สนทนา และโอบกอดเด็กเมื่อเด็ก
มาเรียนในศูนย์เด็กก่อสร้าง
- 2) ครูจัดทำประวัติส่วนตัวของเด็กโดยละเอียด เมื่อครู
พบว่าเด็กขาดแคลนสิ่งใด ครูช่วยหาชดเชยให้แก่เด็ก หรือพบว่าเด็กประสบปัญหาใด ครูหาวิธีการ
ช่วยเหลือ เด็ก

3) ครูขอความคิดเห็นและขอความร่วมมือจากเด็ก เมื่อครูจะจัดกิจกรรมใดขึ้นภายในศูนย์ เด็กก่อสร้าง

4) ครูสอนโดยใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธี ซึ่งแต่ละวิธีที่ครูให้เด็กจะได้ลงมือปฏิบัติ เห็นผลการปฏิบัติด้วยตัวของเด็กเอง เช่น ในการสอนเรื่องสุนัข ความประหยัด ความขยัน เป็นต้น

5) ครูจัดสื่อการศึกษาประเภทต่าง ๆ เช่น หนังสือภาพ ชุดการสอน บทเรียนสำเร็จรูป ฯลฯ ไว้ที่มุมใดมุมหนึ่งของศูนย์ฯ เพื่อให้เด็กมาค้นคว้าศึกษาด้วยตนเอง ฯลฯ

1.3.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) เรื่อง การเรียนรู้โดยอาศัยการสังเกตจากตัวแบบของ บันดูรา (Bandura)

บันดูรา อธิบายว่า การเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเราเกิดขึ้นจากการสังเกตจากตัวแบบ ซึ่งจะแตกต่างจากการเรียนรู้ จากประสบการณ์ตรงที่ต้องอาศัยการลองผิดลองถูก เพราะนอกจากจะเสียเวลาแล้ว ในบางกรณียังอาจมีอันตรายเกิดขึ้นได้ ในการเรียนรู้โดยผ่านตัวแบบนั้น ตัวแบบเพียงสิ่งเดียวสามารถที่จะถ่ายทอดทั้งความคิด และการแสดงออกได้พร้อม ๆ กัน และเนื่องจากคนเราใช้ชีวิตในแต่ละวันในสภาพแวดล้อมที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง กับสื่อต่าง ๆ ดังนั้นการรับรู้เกี่ยวกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ของสังคม จึงผ่านมาจากประสบการณ์ของผู้อื่น โดยการได้ยิน ได้เห็น ได้สัมผัส โดยไม่จำเป็นต้องเข้าไปมีประสบการณ์ตรงเสมอไป

จากทฤษฎีการเรียนรู้จากตัวแบบของบันดูรา ทำให้เข้าใจถึงสภาพการเรียนรู้และช่องทางการเรียนรู้ของบุคคล ดังนั้นในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยรอบด้านอย่างดี ประหยัดเวลา และสอดคล้องกับสภาพเด็ก ควรให้เด็กเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบหลาย ๆ ประเภท ที่มีความคิดและการแสดงออกที่ถูกต้องเหมาะสม

สำหรับ เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง เด็กมีการเรียนรู้จากตัวแบบ ซึ่งได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และบุคคลรอบข้างอยู่ตลอดเวลา แต่เนื่องจากตัวแบบที่เด็กเห็น เป็นตัวแบบที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ได้แก่ มีพฤติกรรมก้าวร้าว แก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยวิธีรุนแรงเกินกว่าเหตุ ชอบดื่มสุราเม้าดอละวาด ติดการพนัน ติดสารเสพติด และกรรมกรก่อสร้างบางกลุ่มมีพฤติกรรมลักขโมยและทำร้ายผู้อื่น ฯลฯ ดังนั้น ในกระบวนการเรียนการสอนเด็กกลุ่มนี้ ครูต้องนำตัวแบบหลาย ๆ ประเภท ที่เป็นตัวแบบที่มีความคิดและพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมมาเสนอแก่เด็ก เพื่อให้เด็กสังเกต และเรียนรู้โดยการเลียนแบบพฤติกรรมที่เหมาะสมเหล่านั้น ในการจัดการเรียนการสอนแก่เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง โดยอาศัยทฤษฎีข้างต้น สามารถสรุปเป็นหลักการที่ 3 ได้ดังนี้

หลักการที่ 3 ในการสอน ครูควรนำตัวแบบที่มีการแสดงออกที่ถูกต้อง เหมาะสม มาให้เด็กเรียนรู้ และเลียนแบบ

เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง ใช้ชีวิตอยู่ในแวดวงจำกัด เฉพาะในชุมชนก่อสร้าง เด็กจึงเรียนรู้และซึมซับพฤติกรรมของบุคคลที่อยู่รอบข้างซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ดังนั้นในการสอนเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้างครูจำเป็นต้องนำตัวแบบที่มีการแสดงออกที่ถูกต้องเหมาะสมมาเสนอแก่เด็ก เพื่อให้โอกาสเด็กเรียนรู้จากตัวแบบที่มีการแสดงออกที่ถูกต้องเหมาะสมบ้าง โดยครูสามารถทำได้หลายวิธีการ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง การจัดการเรียนการสอน ตามหลักการที่ 3

1) ครูพิจารณาหาวิธีการเสนอตัวแบบที่เหมาะสม

แก่เด็กโดยพิจารณาว่าในชีวิตประจำวัน เมื่อเด็กเข้ามาเรียนในศูนย์เด็กก่อสร้าง เด็กจะได้พบกับสภาพแวดล้อมในศูนย์ พบปะและมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ได้เห็น ได้สัมผัสสื่อประเภทต่าง ๆ ดังนั้นครูเสนอตัวแบบโดยผ่านสภาพแวดล้อม บุคคล และสื่อ ดังนี้

1.1 ด้านสภาพแวดล้อม ครูจัดสภาพแวดล้อมและ

บรรยากาศของศูนย์เด็กก่อสร้างให้สะอาด รมรื่น และเป็นระเบียบ ซึ่งจะเป็นตัวแบบให้เด็กนำไปประยุกต์จัดสภาพบ้านของตนให้ดีขึ้นได้โดยครูคอยชี้แนะ และฝึกให้เด็กสังเกตความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมของศูนย์ฯ และความรู้สึกของเด็ก ๆ ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

1.2 ด้านบุคคล บุคคลสำคัญที่แวดล้อมตัวเด็ก คือ ครูและเพื่อนของเด็ก ครูจึงต้องฝึกฝนตนเองให้แสดงความคิดและแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก นอกจากนี้ครูต้องให้คำยกย่อง ชมเชย พฤติกรรมที่ดีของเด็ก (เช่น พฤติกรรมที่ดีที่เด็กแสดง ไม่เป็นตัวบุคคลมากเกินไป เพราะเด็กจะเกิดความอิจฉาเพื่อนได้) เพื่อให้เด็กอื่น ๆ เลียนแบบพฤติกรรมที่ดีของเพื่อน

1.3 ด้านสื่อ ครูนำตัวอย่างจากสื่อประเภทต่าง ๆ ที่เด็กสนใจ เช่น ตัวละครในนิทาน ตัวละครในหนังสือการ์ตูน ตัวละครในละครโทรทัศน์ มาเสนอแก่เด็กด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ในเวลาพักกลางวัน ครูเปิดเทปนิทานเกี่ยวกับคนที่ประพฤติดี และได้รับความสุขในตอนจบให้เด็กฟัง เป็นต้น

2) ครูสอนโดยใช้ตัวอย่าง ซึ่งมีวิธีการดังนี้

2.1 ครูเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

2.2 ครูนำเสนอตัวอย่างหลาย ๆ ประเภท ซึ่งอาจเป็น

บุคคลจริง ๆ ที่อยู่แวดล้อมตัวเด็ก การ์ตูน ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ แก่เด็ก

2.3 ครูให้คำอธิบายประกอบการเสนอตัวอย่าง

2.4 ครูชี้แนะขั้นตอนการเรียนรู้ โดยให้เด็กสังเกต

ตัวอย่างที่แสดงความคิดหรือแสดงพฤติกรรมที่เด่นในเรื่องต่าง ๆ

2.5 ครูให้เวลาและโอกาสเด็กได้แสดงพฤติกรรมเหมือน

ตัวอย่าง เพื่อดูว่าเด็กสามารถที่จะกระทำโดยเลียนแบบได้หรือไม่ ถ้าเด็กทำไม่ถูกต้อง ครูต้องคอย

แนะนำให้เด็กแก้ไขให้ถูกต้อง หรือครูพิจารณาว่าสาเหตุที่เด็กทำไม่ได้ เกิดจากตัวแบบไม่ชัดเจน

พอ ครูต้องเปลี่ยนตัวอย่างเป็นชนิดอื่น ๆ ที่เด็กจะสามารถเลียนแบบได้ง่ายขึ้น

2.6 ครูให้แรงเสริมแก่เด็กที่สามารถเลียนแบบได้อย่าง

ถูกต้อง เพื่อให้เด็กมีแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ต่อไป และเพื่อเป็นตัวอย่าง (ตัวอย่าง) แก่เพื่อน

1.3.3 ทฤษฎีความคาดหวังของครูที่มีผลต่อนักเรียน

จากการวิจัยทดลองของโรเซ็นทาล และจาคอบสัน (Rosenthal and Jacobson) ตลอดจนการวิจัยทดลองของนักวิจัยคนอื่น ๆ ได้ข้อค้นพบตรงกันว่า ความคาดหวังของครูมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของครู และพฤติกรรมของครูมีผลต่อเด็ก เช่น ครูตั้งความคาดหวังต่อพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กในทางบวก เด็กจะสามารถรับรู้ได้ และเด็กจะมีพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามที่ครูคาดหวัง ทั้งนี้เพราะครูที่ตั้งความคาดหวังต่อเด็กในทางบวก จะมีเจตคติที่ดีต่อเด็ก จะแสดงพฤติกรรมที่ดีกับเด็ก ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กเป็นไปด้วยดี เด็กจึงมีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีความมานะพยายามทำงานหรือเรียนจนสำเร็จ ซึ่งถ้าครูมีความคาดหวังต่อเด็กในทางลบ ผลที่เกิดขึ้นกับเด็กจะมีลักษณะตรงกันข้ามกับที่กล่าวไว้ข้างต้น

จากทฤษฎีดังกล่าว ช่วยให้เห็นวิธีการที่จะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นได้โดยอาศัยความคาดหวังที่ดีที่ครูจะมีให้เด็กแต่ละคน

สำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง เด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสภาพแวดล้อมทางสังคมและครอบครัวที่ไม่เหมาะสม เด็กจึงรู้สึกว่าตนเองต่ำต้อย ไม่มีค่า ไม่มีความสามารถ คนที่อยู่รอบข้างและคนในสังคมก็คิดเช่นนั้น และไม่เคียดความคาดหวังในทางบวกแก่เด็กกลุ่มนี้ ซึ่งเท่ากับเป็นการตอกย้ำให้เด็กรู้สึกว่าตนคงจะต่ำต้อย ไร้ค่า และไร้ความสามารถจริง ๆ หากเด็กคงความรู้สึก เช่นนี้ไว้จนโต เด็กสามารถจะทำสิ่งที่ผิดศีลธรรมและผิดกฎหมายได้ง่าย ในการจัดการเรียนการสอนแก่เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง โดยอาศัยทฤษฎีข้างต้น สามารถสรุปเป็นหลักการที่ 4 ได้ดังนี้

หลักการที่ 4 ในการสอน ครูต้องให้กำลังใจ และให้ความคาดหวังทางบวกแก่เด็ก เพื่อให้เด็กเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกที่ดี มีความมั่นใจ

เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้างอยู่ในสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางสังคมและครอบครัวที่ไม่เหมาะสม ทำให้เด็กรู้สึกว่าตนต่ำต้อย ไม่มีค่า ไม่มีความสามารถ คนที่อยู่รอบข้างเด็กก็คิดเช่นนั้น จึงไม่ได้ตั้งความคาดหวังในทางบวกแก่เด็ก เพื่อเป็นกำลังใจให้เด็กจึงเท่ากับ เป็นการตอกย้ำให้เด็กรู้สึกว่าตนด้อยกว่าผู้อื่นจริง ๆ ซึ่งความรู้สึก

นี่จะเป็นอุปสรรคในการพัฒนาตัวเด็กให้พัฒนาไม่ได้เต็มศักยภาพ ดังนั้นในการสอนเด็กกลุ่มนี้ ครูต้อง
 ใจที่กำลังใจและให้ความคาดหวังทางบวกแก่เด็ก เพื่อให้เด็กเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกที่ดี
 มีความมั่นใจ โดยในการสร้างความคาดหวังแก่เด็ก ครูสามารถทำได้หลายวิธีการ ดังตัวอย่าง
 ต่อไปนี้

ตัวอย่าง การจัดการเรียนการสอน ตามหลักการที่ 4

- 1) ครูหมั่นถามความรู้สึกของเด็ก ภายหลังจากการเสนอตัวแบบ
 หลาย ๆ ชนิดแก่เด็ก ครูถามความเห็นและความรู้สึกของเด็กที่มีต่อตัวแบบและถามต่อไปว่า เด็ก
 คิดว่าตนเองจะทำได้ เช่นตัวแบบหรือไม่
- 2) ครูให้ความคาดหวัง และกำลังใจแก่เด็กทุกคนว่าสามารถ
 ทำได้ เช่นตัวแบบ ถ้าทุกคนมีความหวัง ความตั้งใจ มีความพยายามและมีวิธีการที่ดี โดยครูจะคอย
 ช่วยเหลือแนะนำและ เป็นกำลังใจให้ ซึ่งในการสร้างความคาดหวังและกำลังใจให้เกิดขึ้นใน

2 ลักษณะ

2.1 ครูตั้งความคาดหวังว่าเด็กจะสามารถทำสิ่งต่าง ๆ
 ได้ โดยเริ่มจากการตั้งความคาดหวัง จากสภาพความสามารถที่เด็กทำสิ่งนั้น ๆ ได้อย่างแน่นอน
 และเพิ่มความคาดหวังให้สูงขึ้นทีละนิด พร้อมทั้งใช้วิธีการต่าง ๆ ช่วยทำให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จ
 ตามความคาดหวังของครู

2.2 ครูฝึกให้เด็กตั้งความคาดหวังกับตนเองว่า
 สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จและถูกต้อง ถ้ารู้วิธีและความพยายาม โดยครูคอยแนะนำวิธี
 การเรียนและทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้แก่เด็ก รวมทั้งเป็นกำลังใจให้เด็กทำงานจนสำเร็จตาม
 ความคาดหวังที่เด็กมีต่อตนเอง

3) ครูกำหนดกิจกรรมให้เด็กทุกคนทำ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าว
 เป็นกิจกรรมที่ประกันว่าผู้เรียนจะสามารถทำสำเร็จ โดยก่อนทำกิจกรรมครูบอกความคาดหวังของ
 ครูให้เด็กทราบ และให้เด็กบอกความคาดหวังของตนเองต่อกิจกรรมที่จะทำ และให้เด็กบันทึกไว้
 จากนั้นครูให้เด็กทำกิจกรรม เมื่อเด็กประสบความสำเร็จ ครูถามความรู้สึกของเด็ก และให้เด็ก
 บอกปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ เมื่อเด็กสามารถบอกปัจจัยความสำเร็จว่าเกิดจากการมี

ความหวัง มีความตั้งใจ มีความพยายาม ฯลฯ ครูให้เด็กนำปัจจัยข้างต้นไปเป็นประโยชน์ในการเรียนในชั้นต่อไป

1.3.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ (Self-Concept)

การที่คนแต่ละคนมีการแสดงออกและมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน สาเหตุหนึ่งเกิดจากอัตมโนทัศน์ คือ การรับรู้เกี่ยวกับตนเองและรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวของแต่ละคนแตกต่างกัน ดังที่ โรเจอร์ (Rogers) เคยกล่าวไว้ว่า คนแต่ละคนจะมีโลกของตัวเอง และจะแสดงพฤติกรรมตามสิ่งที่ตนรับรู้ ซึ่งจะสอดคล้องกับความรู้สึกนึกคิดที่แต่ละคนมีต่อตนเองเสมอ มิงวานวิจัยที่ พรรณี ช. เจนจิต ศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุหนึ่งที่เด็กและเยาวชนไทยกระทำสิ่งที่ผิดกฎหมาย คือ เด็กมีอัตมโนทัศน์ต่อตนเองในทางลบ คิดว่าตนไม่มีค่า ส่วนงานวิจัยที่ทำขึ้นในระหว่าง ค.ศ. 1960 ที่ พรรณี ช. เจนจิต ศึกษาพบว่า ลักษณะของเด็กที่ประสบความสำเร็จในการเรียน จะเป็นเด็กที่มีอัตมโนทัศน์ต่อตนเองในทางบวก ในทางตรงกันข้าม เด็กที่มีอัตมโนทัศน์ต่อตนเองในทางลบ จะประสบความสำเร็จในการเรียน

จากแนวคิดเรื่องอัตมโนทัศน์ข้างต้น ทำให้เข้าใจถึงสาเหตุหนึ่งของการเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของบุคคล ในการนำแนวคิดนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ครูต้องช่วยผู้เรียนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ จึงต้องสร้างอัตมโนทัศน์ในทางบวกให้เกิดแก่เด็ก

สำหรับ เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง ซึ่งอยู่ในสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพแวดล้อมทางสังคมและครอบครัวที่ไม่เหมาะสม ทำให้เด็กมีอัตมโนทัศน์ในทางลบ ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมและการเรียนของเด็ก ดังนั้น ครูต้องช่วยสร้างอัตมโนทัศน์ในทางบวกแก่เด็ก ในการจัดการเรียนการสอนแก่เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง โดยอาศัยทฤษฎีข้างต้น สามารถสรุปเป็นหลักการที่ 5 ได้ดังนี้

หลักการที่ 5 ในการสอน ครูต้องช่วยเด็กให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และสามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ ด้วยการสร้างอัตมโนทัศน์ในทางบวกให้เกิดแก่เด็ก

เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้างอยู่ในสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางสังคมและครอบครัวที่ไม่เหมาะสม ทำให้ความรู้สึกของเด็กที่มีต่อตนเองเป็นไปในทางลบ ความรู้สึกดังกล่าวมีผลต่อพฤติกรรมและการเรียนรู้อันยิ่ง

ครูจึงต้องช่วยผู้เรียนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และสามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ ด้วยการสร้าง
 วัฒนธรรมที่สนับสนุนทางบวกให้เกิดแก่เด็ก โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง การจัดการเรียนการสอน ตามหลักการที่ 5

1. ครูแสดงให้เด็กเห็นว่า ครูมีความรัก ความอบอุ่น
 และความรู้สึกที่ดีที่จะมอบให้เด็ก ครูพร้อมจะยอมรับและเห็นคุณค่าของเด็กแต่ละคน

2. ครูจัดสภาพการณ์และบรรยากาศในชั้นเรียน
 เพื่อพัฒนาความรู้สึกนึกคิดของเด็กที่ต่อตนเอง (Self-Concept) ได้แก่ กระตุ้นและให้กำลังใจ
 ให้เด็กพยายามทำกิจกรรมต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จ เมื่อเด็กประสบความสำเร็จ ครูพูดถึงด้วย
 ความรู้สึกชื่นชม และนำผลงานเด็กมาแสดง เพื่อให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของ
 ตนเอง

3. ครูใช้วิธีการหลาย ๆ วิธีร่วมกันในการสร้าง
 วัฒนธรรมที่สนับสนุนทางบวก เช่น การสร้างประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จให้เด็ก การสร้างทักษะที่
 เกี่ยวข้องกับการเรียน การใช้สื่อการศึกษาช่วยในการสอน การให้บริการปรึกษาแนะแนวเป็น
 รายบุคคลการให้บริการส่งเคราะห์ด้านปัจจัยสี่

ฯลฯ

1.3.5 หลักการบูรณาการ

1.3.5.1 หลักการบูรณาการ

คำว่า บูรณาการ หมายถึง การทำให้สมบูรณ์
 และการทำให้เต็ม (สุมิตร คูพานุกร 2520 : 42) คำว่า เต็ม สมบูรณ์ ในที่นี้มีความหมาย
 2 ลักษณะ ได้แก่

1) ด้านเนื้อหาสาระ

2) ด้านวิธีการ

ด้านเนื้อหาสาระ คำว่า บูรณาการในความหมาย
 ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระ หมายถึง การรวบรวมความรู้มารวมกันเข้าไว้ภายในหน่วยเดียวกัน
 เพื่อสร้างขอบเขตการเรียนรู้ที่มีความหมาย ซึ่งจะช่วยการบูรณาการการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในตัว
 ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การบูรณาการเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยไม่มีการแยก

เนื้อหาสาระละเอียดของความรู้ถูกเป็นส่วนย่อย ๆ แต่จะบูรณาการแนวคิดและหลักการเข้าด้วยกัน โดยการสร้างแกนรวม ซึ่งทำให้เนื้อหาวิชาที่มีความแตกต่างกันมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันยิ่งขึ้น

ด้านวิธีการ คำว่า บูรณาการในความหมายที่เกี่ยวกับ วิธีบูรณาการ (Integrated Approach) หมายถึง วิธีสอนหลากหลายวิธี ประกอบกันที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ / ทำงานตามหัวเรื่อง หรือ หัวข้อ หรือกิจกรรมหรือปัญหาในชีวิตจริงตามเนื้อหาสาระแบบบูรณาการได้ ผลสำเร็จตามเป้าหมายของการบูรณาการ ซึ่งหมายถึงการบูรณาการการเรียนรู้ที่เป็นจริงและมีความหมายกับผู้เรียน

จากหลักการบูรณาการข้างต้น ทำให้เข้าใจวิธีการที่จะนำมาช่วยพัฒนาการเรียนรู้ที่มีความหมายและความสมบูรณ์ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับ เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง เด็กมีโอกาสรับการศึกษาในช่วงเวลาสั้น ๆ ประมาณ 1 - 5 เดือน จากนั้นเด็กส่วนใหญ่จะไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาต่อ ดังนั้น ในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กกลุ่มนี้ จำเป็นต้องใช้หลักบูรณาการ ซึ่งมี 2 ลักษณะ ได้แก่ การบูรณาการเนื้อหาที่สอดคล้องกับความจำเป็นและความต้องการของเด็ก และนำวิธีบูรณาการ (Integrated Approach) ซึ่งหมายถึง วิธีสอนหลากหลายวิธีประกอบกันมาใช้ในการสอนเด็ก ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนแก่เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง โดยอาศัยหลักการข้างต้น สามารถสรุปเป็นหลักการที่ 6 ได้ดังนี้

หลักการที่ 6 ในการสอนเด็ก ควรใช้หลักบูรณาการ ทั้งในเรื่องเนื้อหาและวิธีการ

เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้างมีโอกาสรับการศึกษาอยู่ในศูนย์เด็กก่อสร้างเพียงช่วงเวลาสั้น ๆ จากนั้นเมื่อเด็กติดตามผู้ปกครองไปยังแหล่งก่อสร้างแห่งใหม่ เด็กอาจจะไม่ได้รับการศึกษาต่อ ดังนั้นในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กกลุ่มนี้ จำเป็นต้องอาศัยหลักบูรณาการ ทั้งในเรื่องเนื้อหาและวิธีการ ดังนี้

ด้านเนื้อหา จัดให้มีการบูรณาการเนื้อหาที่สอดคล้องกับความจำเป็นและความต้องการของเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง ได้แก่ การบูรณาการทักษะพื้นฐานความรู้ ด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ เข้ากับเนื้อหาสาระที่เด็กจำเป็นต้องเรียนรู้ เช่น ประสบการณ์ชีวิต ลักษณะนิสัยที่ดี เป็นต้น

ด้านวิธีการ นำวิธีบูรณาการ (Integrated Approach) ซึ่งหมายถึง วิธีสอนหลากหลายวิธีประกอบกัน มาใช้ในการสอนเด็ก เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กให้ดีขึ้น

ในการนำหลักบูรณาการมาใช้สามารถทำได้หลายวิธี ดังตัวอย่างที่ผู้วิจัยจะเสนอต่อไปนี้

ตัวอย่าง การจัดการเรียนการสอน ตามหลักการที่ 6

1. ครูพิจารณาเนื้อหาสาระทั้งหมดที่เด็กค่อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้างจำเป็นต้องเรียนและนำมาจัดลำดับความสำคัญ จากนั้นนำแก่นของเนื้อหาที่เห็นว่ามีค่าสำคัญเหล่านั้น ซึ่งได้แก่ การอ่าน การเขียนคำที่สะกดง่าย และเป็นคำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน การคิดคำนวณเบื้องต้น ประสบการณ์ชีวิต ลักษณะนิสัยมาบูรณาการเข้าด้วยกัน พยายามทำให้เนื้อหาบูรณาการเหล่านั้นเป็นหน่วยย่อย ๆ

2. ครูกำหนดวิธีสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง และ เน้นกิจกรรม เป็นศูนย์กลาง

1.3.5.2 การบูรณาการการสอนอ่าน เขียน และคิดคำนวณเบื้องต้น

เนื่องจากเด็กค่อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง ส่วนใหญ่มีโอกาสดำเนินการศึกษาเพียงช่วงเวลาสั้น ๆ ประมาณ 2 - 5 เดือน ดังนั้นในการสอน เด็กค่อยโอกาสกลุ่มนี้จำเป็นต้องให้เด็กได้เรียนทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการที่เด็กจะนำไปแสวงหาความรู้ และนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็นดังกล่าว ได้แก่ ทักษะการอ่าน การเขียนคำที่สะกดง่าย ๆ และเป็นคำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งทักษะการคิดคำนวณเบื้องต้น ได้แก่ การบวก การลบ การคูณ และการหาร โดยวิธีนำทักษะความรู้พื้นฐานดังกล่าว มาบูรณาการเข้ากับเนื้อหาที่ครูต้องการสอนเด็ก ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี ในการจัดการเรียนการสอนแก่เด็กค่อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง โดยอาศัยหลักการข้างต้น สามารถสรุปเป็นหลักการที่ 7 ได้ดังนี้

หลักการที่ 7 ในการสอน ครูต้องบูรณาการทักษะด้านการอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ เข้าไปใน เนื้อหาที่สอน

ในการสอนวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาทักษะที่จำเป็นต้องใช้เวลานานพอควรในการฝึกฝน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำทักษะดังกล่าวไปใช้ได้คล่องแคล่ว ซึ่งกลุ่มเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง เด็กมีโอกาสรับการศึกษาเพียงเวลาสั้น ๆ ดังนั้นการสอนวิชาข้างต้น ครูต้องบูรณาการทักษะด้านการอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ เข้าไปใน เนื้อหาที่สอน โดยครูสามารถทำได้หลายวิธีการ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง การจัดการเรียนการสอน ตามหลักการที่ 7

1) ครูพิจารณาว่าคำสำคัญ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้หน่วยย่อย ๆ มาให้ผู้เรียนฝึกทักษะการอ่าน การเขียน การประสมคำ การแต่งประโยค โดยพิจารณาให้เด็กได้มีโอกาสทำตามความสามารถ ตามวัย และพื้นฐานความรู้เดิมของเด็กแต่ละคน

2) ครูพิจารณาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการคิดคำนวณเบื้องต้นมาอยู่ในทุกหน่วยการเรียนรู้หน่วยย่อย ๆ โดยสอดแทรกใน 2 ลักษณะ ดังนี้

2.1 สอดแทรกอยู่ในเนื้อหาที่สอน

2.2 สอดแทรกอยู่ในกิจกรรมการสอน

ฯลฯ

1.3.6 หลักพุทธศาสตร์ เรื่องกัลยาณมิตร

จากหลักการ แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่นำมาเป็นฐานในการสร้างกระบวนการเรียนการสอนเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้างข้างต้น จะต้องอยู่ภายใต้การดำเนินการของครูที่มีลักษณะ เป็นกัลยาณมิตรกับศิษย์ ซึ่งครูที่เป็นกัลยาณมิตรกับศิษย์จะมีลักษณะสำคัญ 7 ประการ

1. เป็นบุคคลนารัก เป็นผู้ที่ทำให้คนอยู่ใกล้สบายใจ อยากเข้ามาสนิทสนม เข้ามาปรึกษาได้ตาม

2. เป็นบุคคลนาเคารพ เป็นผู้ที่ประพฤติเหมาะสมกับฐานะ ช่วยให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เมื่อเข้าใกล้ มีลักษณะเป็นที่พึ่งแก่ศิษย์ได้

3. เป็นบุคคลที่น่าเอาอย่าง เป็นผู้ที่มีความรู้ มีการปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ผู้ที่อยู่ใกล้จึงนำเอาเป็นตัวอย่าง
4. เป็นบุคคลที่รู้จักพูด เป็นผู้ที่รู้จักพูดชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าอะไรควรพูด พูดอย่างไร และให้คำแนะนำที่ดี เป็นที่ปรึกษาที่ดี
5. เป็นบุคคลที่มีความอดทน พร้อมทั้งจะรับฟังคำปรึกษาซักถามทุกอย่างอยู่เสมอ อย่างผู้มีความอดทน
6. เป็นบุคคลที่อธิบายสิ่งต่าง ๆ ให้เข้าใจได้ลึกซึ้ง เป็นผู้ที่อธิบายสิ่งต่าง ๆ ได้ชัดเจน ลึกซึ้ง
7. เป็นบุคคลที่แนะนำแต่เรื่องที่ดี ไม่แนะนำหรือชักจูงเด็กไปในทางที่ไม่ดี

ในการจัดการเรียนการสอนแก่เด็กด้วยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง โดยอาศัยหลักการข้างต้น สามารถสรุปเป็นหลักการที่ 8 ได้ดังนี้

หลักการที่ 8 ในการสอน ครูต้องให้ความรัก ความอบอุ่น ให้การดูแล เอาใจใส่ ช่วยเหลือเด็กอย่างจริงใจ

เด็กในแหล่งก่อสร้างอยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่ผู้ปกครองไม่มีเวลาดูแล เอาใจใส่ คอยให้ความรักความอบอุ่น ทำให้เด็กประสบปัญหาทางร่างกายและทางจิตใจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเด็กทุกด้าน ดังนั้นในการสอนเด็กด้วยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง ครูเป็นบุคคลสำคัญที่ต้องทำหน้าที่แทนพ่อแม่ผู้ปกครองเด็กในการดูแล เอาใจใส่ ให้ความรัก ความอบอุ่นแก่เด็ก ซึ่งครูจะสามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้ดี หากครูมีลักษณะ เป็นกัลยาณมิตรกับศิษย์ จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี เพราะเด็กจะรู้สึกสบายใจ อบอุ่นใจเมื่อเข้าใกล้ครู และเด็กจะรู้สึกรักและศรัทธาในตัวครู เมื่อครูพูด อบรม สั่งสอน แนะนำสิ่งใด เด็กจะเชื่อถือ ศรัทธา และปฏิบัติตามโดยง่าย

1.4 ชั้นสร้างกระบวนการเรียนการสอนเด็กด้วยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านต่าง ๆ และหลักการสำคัญที่เป็นพื้นฐานในการร่างกระบวนการสอนเด็กด้วยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง มาสร้างกระบวนการสอนเด็กฯ และได้กระบวนการเรียนการสอนเด็กด้วยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้างใน 2 ลักษณะดังนี้

1.4.1 ขั้นตอนการสอนเด็กด้วยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง

1.4.1.1 ขั้นสร้างแรงจูงใจ ในขั้นตอนนี้ ครูสร้างแรงจูงใจให้เด็กก่อนเรียน ดังนี้

- ก. ทักทายเด็กด้วยความใส่ใจ
- ข. ตอบสนองในสิ่งที่เด็กขาดแคลน เช่น จัดอาหารเข้าให้เด็กที่ไม่ได้รับประทานอาหารเช้ามาให้เล่นกิจกรรมตามมุม ให้ฟังเทปเพลง เทปนิทาน
- ค. ทำกิจกรรมดึงดูดใจก่อนเรียน เช่น
- ง. แจ่งวัตถุประสงค์การเรียนรู้
- จ. กำหนดสิ่งจูงใจ

1.4.1.2 ขั้นเสนอตัวแบบแก่เด็ก ในขั้นตอนนี้ ครูเสนอตัวแบบที่มีการแสดงออกที่ถูกต้องเหมาะสมแก่เด็กโดยใช้ตัวแบบหลาย ๆ ชนิด หรือนำประสบการณ์ในชีวิตจริงของเด็กมาเสนอ และดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

- ก. ครูชี้แนะให้เด็กสังเกตตัวแบบที่ครูจะเสนอแก่เด็ก เช่น บอกเด็กว่าให้สังเกต การพูด การแต่งตัว เป็นต้น
- ข. ครูเสนอตัวแบบหลาย ๆ ประเภท
- ค. ครูให้คำอธิบายประกอบการเสนอตัวแบบ
- ง. ครูให้เด็กสรุปการเรียนรู้ จากการสังเกต

ตัวแบบ

1.4.1.3 ขั้นให้ความคาดหวัง และให้ทำตามตัวแบบ

ในขั้นตอนนี้ ครูให้กำลังใจ และความคาดหวังว่าเด็กสามารถทำได้และให้โอกาสเด็กทำตามตัวแบบ โดยดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

- ก. ครูให้คำแนะนำ ช่วยเหลือเด็กในการทำตามตัวแบบ
- ข. ครูให้กำลังใจและครูแสดงความคาดหวังว่าเด็กสามารถทำได้ เช่นเดียวกับตัวแบบ
- ค. ครูให้เด็กทำตามตัวแบบ
- ง. ครูให้เด็กแสดงความรู้สึก หลังจากทำตามตัวแบบ
- จ. ครูให้คำชมเชย เมื่อเด็กทำพฤติกรรมได้ เช่นเดียวกับตัวแบบ

1.4.1.4 ขั้นส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ขั้นตอนนี้ครูให้

เด็กทำกิจกรรมส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ โดยใช้วิธีบูรณาการ และครูดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

- ก. ทำกิจกรรมส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ โดยใช้วิธีบูรณาการด้านภาษา ได้แก่ ทำกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน ที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถ เพื่อให้เด็กประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรม

ด้านการคำนวณ ได้แก่ ทำกิจกรรมการนับจำนวน การคิดคำนวณ ที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถ เพื่อให้เด็กประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรม

- ข. ช่วยให้เด็กทุกคนทำกิจกรรมสำเร็จ
- ค. นำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยครูเสนอสภาพปัญหาที่เด็กประสบอยู่ในแหล่งก่อสร้าง และครูให้เด็กช่วยกันคิดแก้ไข โดยนำความรู้ที่เรียนไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพชีวิตจริง

1.4.1.5 ขั้นสร้างความภาคภูมิใจ ในขั้นตอนนี้

ครูสร้างความภาคภูมิใจ ความเชื่อมั่นที่เกิดขึ้นในตัวเด็ก โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

- ก. ครูนำผลงานของเด็กมาแสดง
- ข. ครูพูดถึงผลงานหรือความสำเร็จของเด็ก

ด้วยความชื่นชม

- ค. ครูให้เด็กติดตามดูความก้าวหน้า หรือ

พัฒนาการในการเรียนของตนเอง

- ง. ครูให้เด็กนำผลงานหรือความสำเร็จของ

เด็กไปให้พ่อแม่ผู้ปกครองชม หรือไปเล่าให้ฟัง

- จ. ครูให้นำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

1.4.2 ปัจจัยสนับสนุนขั้นตอนการสอน เด็กด้วยโอกาสทางการศึกษา

ในแหล่งก่อสร้าง

1.4.2.1 ครูที่มีลักษณะ เป็นกัลยาณมิตรกับศิษย์คอยดูแล

ให้ความรัก ความอบอุ่น เอาใจใส่ ช่วยเหลือเด็กอย่างจริงจัง

1.4.2.2 สื่อการศึกษาประเภทต่าง ๆ ที่ครูสามารถ

นำไปใช้จัดการเรียนการสอนแก่เด็กได้

1.4.2.3 คู่มือครูที่มีรายละเอียด เกี่ยวกับการจัดการเรียน

การสอน เด็กด้วยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง ที่จะ เป็นประโยชน์ต่อครูในการใช้เป็นแนวทาง

ในการจัดการเรียนการสอนให้เด็ก

1.4.2.4 ระบบการจัดเก็บข้อมูล เกี่ยวกับเด็กด้วยโอกาส

ทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้างอย่างละเอียดในทุกด้าน เพื่อประโยชน์แก่ครูในการนำไปใช้พัฒนาเด็ก

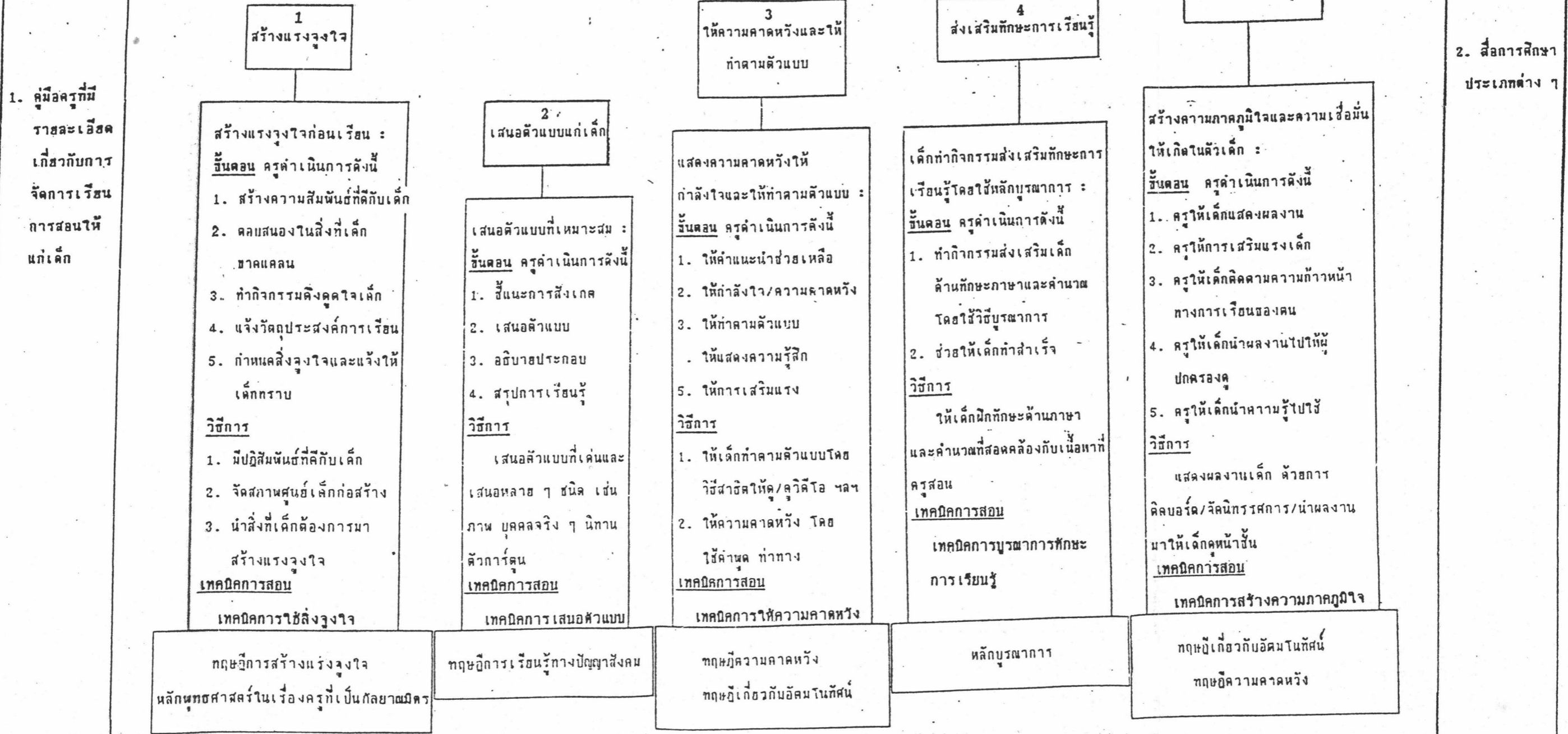
สรุป ข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับสถานะและการเรียนรู้ของเด็กด้วยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง และสิทธิเด็กจากข้อมูลด้าน เอกสารและข้อมูลภาคสนาม

สถานะ เด็ก	ลักษณะ เด็ก/ผลกระทบ	สถานะด้านการเรียนรู้ของเด็ก ที่อยู่ในศูนย์ฯ	สิทธิเด็ก แผนการศึกษา และ สพด.
1. ไม่ได้รับการส่งเสริมพัฒนา การในด้านต่าง ๆ 2. ขาดแคลนปัจจัยในการ ดำเนินชีวิต และปัจจัยที่ช่วย 3. ย้ายที่อยู่บ่อย ๆ 4. อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ เหมาะสม 5. อยู่ในครอบครัวที่ไม่ เหมาะสม 6. ขาดสารอาหาร	1. เติบโตช้า ขาดสารอาหาร/พัฒนาการ ทางภาษาล่าช้า/ไม่ร่าเริงแจ่มใส 2. ขาดแคลนอาหาร/ของเล่น/มีปัญหา ด้านสุขภาพกายและจิตใจ/ขาด แรงจูงใจในการเรียน 3. ไม่เชื่อมั่นในตนเอง/ไม่กล้า แสดงออก/ไม่ได้เรียนอย่างต่อ เนื่อง/ รู้สึกถึงความไม่มั่นคงปลอดภัยในชีวิต 4. ได้รับอันตรายจากสภาพที่แวดล้อม/ เรียนรู้ในวงจำกัด 5. ถูกดู ถูกตี/ซึมซับพฤติกรรมที่ไม่ เหมาะ สม/ไม่ได้รับความรักความอบอุ่น 6. พัฒนาการช้าทุกด้าน/มีปัญหาสุขภาพ	1. จะได้เรียนรู้ในระยะเวลาที่ แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับผู้ ปกครองเด็กจะทำงานใน แหล่งก่อสร้างนั้นนานเพียงใด 2. ไม่มีโอกาสเรียนอย่าง 3. มีวัย (อายุ) แตกต่างกัน 4. มีพื้นความรู้เดิมต่างกัน 5. มีความพร้อมในการเรียน ต่างกัน 6. บางคนมีปัญหาพฤติกรรม 7. ขาดแรงจูงใจในการเรียน 8. มาเรียนไม่สม่ำเสมอ 9. พัฒนาการทางภาษาไม่ เหมาะสม	1. ต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ อ่าน เขียน คณิตเลข 2. ต้องได้รับการศึกษาที่ เหมาะสมกับสภาพและความ สามารถของเด็ก ด้วยความรัก เอาใจใส่ 4. ต้องได้รับสารอาหารครบถ้วน ตามวัย 5. ต้องได้รับการส่งเสริมสุขภาพ 6. ต้องมีที่อยู่ที่ถูกสุขลักษณะ 7. ต้องได้รับบริการขั้นพื้นฐาน

ปัจจัยสนับสนุนการสอน

ครู : กัญญาฉัตร ผู้ทำหน้าที่ให้ความรัก ความอบอุ่น ให้การดูแล เอาใจใส่ ช่วยเหลือเด็กอย่างจริงใจ

ขั้นตอนการสอนเด็กด้วยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง

1. คู่มือครูที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็ก

2. สื่อการศึกษาประเภทต่าง ๆ

หลักการ : หลักนุทศาสตร์เรื่อง อักษรศาสตร์ที่เป็นกัญญาฉัตรกับศิษย์

ตอนที่ 2 ผลการตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมในการนำแบบประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครู แบบประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก ไปใช้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครู และแบบประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก โดยแบบประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครู ได้แก่ แบบประเมินตนเองด้านความรู้ ด้านเจตคติ ด้านสมรรถภาพการสอน และแบบประเมินสมรรถภาพการสอนของครู (เป็นฉบับเดียวกับแบบประเมินตนเองด้านสมรรถภาพการสอน) ส่วนแบบประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังเรียนแต่ละเนื้อหา แบบวัดเจตคติ แบบสังเกตการนำความรู้ไปปฏิบัติ จากนั้นผู้วิจัยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพและประสิทธิภาพของเครื่องมือดังกล่าว ปรากฏผลดังนี้

1. ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครู

ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.สุจริต เพียรชอบ รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ อาจารย์ วลลภ ตั้งคณาภิรักษ์ อาจารย์ ทองพูล บัวศรี และอาจารย์ ขุบล ปิ่นแก้ว มีความเห็นสรุปได้ดังนี้

1.1 แบบประเมินตนเองด้านความรู้ ด้านเจตคติ

1.1.1 แบบประเมินมีความตรงตามเนื้อหา แต่ต้องปรับปรุงแก้ไข

สำนวนภาษาบางตอน

1.1.2 แบบประเมินตนเอง เวลามาใช้ ครูอาจจะประเมินตนเองสูงกว่าความเป็นจริง ดังนั้น ขอให้ผู้วิจัยใช้ข้อมูลการสังเกตอื่น ๆ ประกอบด้วย

1.2 แบบประเมินสมรรถภาพการสอนของครู

ผู้วิจัยนำแบบประเมินสมรรถภาพการสอนของครูที่มีความตรงตามเนื้อหาตามการตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญไปอธิบายให้ผู้ช่วยวิจัยเข้าใจวิธีใช้แบบประเมิน จากนั้นผู้ช่วยวิจัยและผู้วิจัยนำแบบประเมินไปทดลองใช้ประเมินการสอนของครูในศูนย์เด็กก่อสร้างจตุฯ 2 ครั้ง และนำมาหาค่าความสอดคล้องของผู้ประเมิน พบว่า มีความสอดคล้องในการประเมินครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 เท่ากับ .9233 และ .9179 ตามลำดับ ย่อมแสดงว่าการประเมินของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยมีความเที่ยง

2 ผลการตรวจคุณภาพแบบประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก ผลปรากฏดังนี้

2.1. แบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังเรียน และแบบสังเกตการณ์นำความรู้

ไปปฏิบัติ การศึกษาสภาพชุมชนและสภาพปัญหาที่เด็กประสบในขณะนั้น ดังนั้น เนื้อหาไม่ซ้ำสิ่งที่ผู้วิจัยจะกำหนดไว้ได้อย่างแน่นอนชัดเจนก่อนการทดลอง แต่จะเป็นลักษณะปรึกษาหารือและกำหนดร่วมกับครูที่สอนเด็กด้วยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้างทั้ง 6 ท่าน ในขณะดำเนินการทดลอง ดังนั้นในการหาคุณภาพของแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน และแบบสังเกตการณ์นำความรู้ไปใช้ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและให้ครูในศูนย์เด็กก่อสร้าง ทั้ง 3 แห่ง เป็นผู้ร่วมกันพิจารณาความตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมในการนำไปใช้ ซึ่งผลปรากฏว่าแบบทดสอบและแบบสังเกตการณ์นำความรู้ไปใช้มีความตรงตามเนื้อหาและมีความเหมาะสมในการนำไปใช้

2.2 แบบวัดเจตคติเด็กที่มีต่อการเรียน ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่

ศาสตราจารย์ ดร.สุจริต เพียรชอบ รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ อาจารย์ วัลลภ ตังคณานุรักษ์ อาจารย์ทองพูล บัวศรี และอาจารย์ อูบล ปิ่นแก้ว เห็นว่ามีความตรงตามเนื้อหาและมีความเหมาะสมในการนำไปใช้